

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

MIESIĘCZNIK DUCHOWIEŃSTWA DIECEZJI PODLASKIEJ

Przedpłata roczna 60 marek.
Cena pojedynczego zeszytu 6 mk.

Ogłoszenia na 1. str. przed tekstem w sta-
stunku 50 mk. za stronicę, na okładce 40 mk.

Rękopisów przysłanych do druku Redakcja nie zwraca.

Adres Redakcji: Janów, Kurja Diecezjalna.

W sprawach prenumeraty i innych admini-
stracyjnych adres: W-ny Ks. M. Stefanowski,
Janów Podlaski.

Zeszyty zamienne i egzemplarze recenzyjne
należy nadsyłać pod adresem Redaktora,
Janów Podlaski.

Dokumenty.

Bulle Prekonizacyjne
J. E. Ks. Dr. CZESŁAWA SOKOŁOWSKIEGO
Biskupa Sufragana Podlaskiego.

I.

BENEDICTUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, Dilecto Filio Ceslao Sokołowski, electo Episcopo Titulari Pentacomien- si, salutem et Apostolicam benedictionem. Commisum humilitati Nostrae ab aeterno Pastorum Principe officium regendi, pascendi et guber- nandi universalem Ecclesiam Nos impellit ut curemus, ne memoria pereat illarum Ecclesiarum, quae virtutum splendore et religionis prosperitate floruerunt, etsi modo temporum vicissitudine et iniuria pristinam amiserunt fulgentem gloriam. Cum itaque Titularis Eccle- siae Episcopalis Pentacomien- sis, sub Archiepiscopo Petrensi, cuius titulum Venerabilis Franciscus Vidal et Barraquer, postremus eiusdem Ecclesiae Episcopus, gerebat, per ipsius translationem ad Metro- politanam Ecclesiam Tarraconensem in praesens vacans existat; Nos Te in Sacra Theologia Doctorem et Cubicularium Nostrum intimum, ad eandem vacantem Titularem Ecclesiam Pentacomien- sem, de Vener- bilium Fratrum Nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium consilio, Apostolica auctoritate eligimus, eiusqua Tibi titulum confe- rimus cum omnibus iuribus, privilegiis et oneribus sublimi huic digni- tati inhaerentibus. Volumus autem et mandamus ut Tu, episcopali dignitate auctus, Venerabili Fratri Henrico Ignatio Przeździecki ho- dierno Episcopo Podlachiensi seu Janoviensi in pontificalibus exer- cendis aliisque pastoralibus muneribus obeundis adiumentum praes- tes, ita tamen, ut haec, nonnisi de consensu et licentia praefati Henrici Ignatii Episcopi Te in Auxiliarem de ipsorum Cardinalium consilio, eadem Apostolica auctoritate, per praesentes litteras con-

stituimus et deputamus. Volumus quoque ut, etiam ceteris impletis de iure servandis, antequam Episcopalem consecrationem recipias, in manibus cuiuscunque, quem malueris, catholici Antistitis, gratiam et communionem Sedis Apostolicae habentis, fidei catholicae professionem emittere ac sueta iuramenta praestare, iuxta formulas praesentibus litteris adnexas, et illas, vel earum exemplaria, Tui dictique Antistitis, subscriptione ac sigillo munita, ad Cancellariam Apostolicam infra sex menses transmittere omnino tenearis, Ad hoc Antistiti a Te electo professionem ac iuramenta illa Nostro et Romanae Ecclesiae Nomine recipiendi munus ac mandatum per praesentes committimus. Firmam autem spem fiduciamque concipimus fore ut, dextera Domini Tibi assistente propitia, morata Cathedralis Ecclesia Podlachiensis, seu Janoviensis per tuam assiduam cooperationem et studium fructuosum prospera in spiritualibus et temporalibus suscipiat incrementa. Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno Domini Millesimo nongentesimo decimo nono, die quarta mensis Octobris, Pontificatus Nostri anno sexto. P. P.

Petrus Cardinalis Gasparri a Secretis Status. Raphael Virili Protonotarius Apostolicus. Ludovicus Schüller Protonot. Aplicus Paulus Pericoli Cancrae Aplicae Auditor a studio. Expedita die decima mensis Octobris anno sexto: Alfridus Marini Plumbator A. de Gregori Sptor Aplicus.

II.

BENEDICTUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, Dilecto Filio Ceslao Sokołowski, electo Episcopo Titulari Pentacomienisi, salutem et Apostolicam benedictionem. Nos Tibi, in Episcopum Titularem Pentacomiensem, hodie a Nobis electo, facultatem peramanter concedimus ut episcopalem consecrationem extra Urbem libere et licite recipere valeas a quocumque, quem malueris, catholico Antistite, assistentibus ipsi duobus aliis catholicis Episcopis, gratiam et communionem Sedis Apostolicae habentibus. Stricte vero praecipimus ut, nisi prius fidei catholicae professionem emiseric ac sueta iuramenta praestiteris, iuxta formulas praesentibus litteris adnexas, nec Tu consecrationem praedictam recipere audeas, nec eam Tibi impertiatur Antistes a Te electus, cui propterea professionem ac iuramenta illa Nostro et Romanae Ecclesiae nomine recipiendi munus ac mandatum per praesentes committimus. Volumus autem et mandamus ut, si huic Nostro praecepto, quod Deus avertat, Tu et Antistes a Te electus contraveneritis poenam suspensionis ab exercitio pontificalis officii et ab administratione tum spirituali tum temporali ecclesiarum Vestrarum ipso facto incurratis. Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno Domini Millesimo nongentesimo decimo nono die quarta mensis Octobris, Pontificatus Nostri anno sexto. P. P. Petrus Card. Gasparri a Secretis Status. Raphael Virili Protonotarius Apostolicus. Ludovicus Schüller Protonot. Aplicus. Paulus Pericoli Cancrae Aplicae Adiutor a studiis. Alfridus Marini Plumbator. A. de Gregori Sptor Aplicus.

Cum originali concordat.

Janowiae, die 4 Decembris 1919 an.

Cancellarius Curiae Episcopalis Podlachiensis
 Canonicus Dathedralis Podlachiensis

Julianus Ryster.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Cenzury i rezerwaty

według kodeksu prawa kanonicznego *).

I. Ekskomuniki latae sententiae nikomu nie zastrzeżone (nemini reservatae).

1. Autorowie i wydawcy, którzy bez należytego pozwolenia drukują księgi pisma św. albo też adnotacje i komentarze do nich (can. 2318, § 2).

2. Polecający albo zmuszający do grzebania po katolicku, niewiernych, apostatów, heretyków, schizmatyków i innych obłożonych ekskomuniką lub interdyktem (can. 2339).

3. Za aljenację bez zgody odnośnej władzy kościelnej majątności kościelnych (can. 2347) tak dający, jak odbierający lub zgadzający się na to.

4. Za niezameldowanie biskupowi de sacerdote sollicitante in confessione w ciągu miesiąca, dopóki tego nie uczynią lub przynajmniej na serjo nie przyrzeką uczynić (can. 2368, § 2).

5. Za wykroczenia przeciw przepisom bulli Piusa X „Vacante Sede” co do konklawe (can. 2330).

6. Za przymuszanie do stanu duchownego lub zakonnego albo do składania ślubów zakonnych (can. 2352).

II. Ekskomuniki latae sententiae Ordynarjuszowi zastrzeżone.

1, a) Za zawieranie małżeństwa przez katolików wobec ministra niekatolickiego.

b) Za czynienie przy ślubie warunku, iż dzieci będą wychowywane w religii niekatolickiej.

c) Za pozwolenie chrzczenia swych dzieci przez ministrów niekatolickich.

d) Rodzice lub wychowawcy za oddawanie dzieci na wychowanie w religii niekatolickiej (can. 2319).

2. Za spędzanie płodu przez kogokolwiek, nawet samą matkę, effectu secuto (can. 2350, § 1).

3. Za fałszowanie, sprzedawanie, rozdawanie lub wystawianie ku czci publicznej relikwji fałszywych (can. 2326).

*) Kodeks o cenzurach mówi w ks. V. de delictis et poenis; o poszczególnych cenzurach od kan. 2314—2414. Podział cenzur pozostał ten sam, jako też i ich rodzaj: „censurae reservatae et non reservatae, ab homine et a jure,—a jure reservatae Ordinario vel Apostolicae Sedi, nempe vel simpliciter, vel speciali modo, vel specialissimo modo” (kan. 2245), zostały wprowadzone zmiany co do klasyfikacji wykroczeń, zaciągających cenzury, niektóre cenzury zostały zniesione, a inne wprowadzone; poza tem kodeks mówi o cenzurach nie podług dotychczasowego podziału na pewne grupy: „nemini reservatae, Ordinario reservatae...” lecz według rodzaju przestępstw: contra didem, religionem, auctoritatem itd., dla większej przejrzystości przytaczamy je w poszczególnych grupach.

4. Za napaść na duchownych świeckich lub zakonnych stopni niższych od biskupa (can. 2343).

5. Za wystąpienie z zakonu nie mającego egzempcji, bez odpowiedniej dyspensy (can. 2385).

6. Zakonnicy lub zakonnice po ślubach zwyczajnych wieczystych zawierający choćby cywilne związki małżeńskie i osoby z nimi zawierające (can. 2388, § 2).

III. Ekskomuniki latae sententiae simpliciter reservatae stolicy Apostolskiej.

1. Kupczący odpustami i stąd zyski ciągnący (can. 2327).

2. Masoni i należący do podobnych stowarzyszeń knujących zmwę przeciwko Kościołowi i prawowitej władzy świeckiej (can. 2335).

3. Za rozgrzeszanie bez odpowiedniej władzy od ekskomuniki, zastrzeżonej papieżowi speciali et specialissimo modo (can. 2338, § 1).

4. Kto pomaga lub sprzyja ekskomunikowanemu vitando w tym przedmiocie, za który został ekskomunikowany — a duchowni, którzy takim udzielają pomocy duchownej (can. 2338, § 2).

5. Za naruszenie przez kogokolwiek bez odpowiedniego pozwolenia klauzury zakonów żeńskich, tak wchodzący, jak wprowadzający. Kobiety przekraczające klauzurę zakonów męskich, oraz ci, którzy je tam wpuszczają i przyjmują. Również zakonnice nieprawnie wychodzące poza klauzurę (can. 2342).

6. Przywłaszczyciele dóbr kościelnych i ci, co stawiają przeszkodę do korzystania z nich Kościołowi (can. 2346).

7. Wypowiadanie, przyjmowanie, pomaganie, pozwalanie i nieprzeszkadzanie pojedynkom (can. 2351, § 1).

8. Symonja w oficjach, beneficjach i godnościach kościelnych (can. 2392 § 1).

9. Za pociąganie do sądu świeckiego biskupa, opata lub prałata nullius, tudzież wyższych przełożonych papieskiej kongregacji zakonnej (can. 2341).

10. Kler wyższych święceń i zakonnicy po ślubach uroczystych wstępujący w związki małżeńskie, oraz te osoby, co z nimi te związki zawierają (can. 2388 § 1).

11. Wikariusz kapitularny lub inny członek kapituły, a nawet i niekapitulni, jeżeli pozwolą lub sami jaki dokument należący do kurji biskupiej wezmą, zniszczą, ukryją lub sfalszują (can. 2405).

IV. Ekskomuniki latae sententiae speciali modo Stolicy Apostolskiej zastrzeżone.

1. Odstępcy od wiary, heretycy i schizmatycy. Absolucja in foro interno zastrzeżona Papieżowi specjalnie — in foro externo ordynariuszowi (can. 2314).

2. Wydawcy książek apostatów, heretyków i schizmatyków, propagujących w nich swe doktryny, tudzież ci co te książki i inne dzieła przez papieża imiennie zakazane bronią, bez pozwolenia czytają lub przechowują (can. 2318, § 1).

3. Zakładający apelację od papieża do soboru (can. 2232).

4. Udający się do władzy świeckiej, żeby przeszkodzić w korespondencji papieża czy też legatów lub w ogłoszeniu jej i wykonaniu przeszkadzający (can. 2333).

5. Za wydawanie rozporządzeń przeciwnych prawom Kościoła, przeszkadzanie w wykonywaniu jurysdykcji kościelnej lub udający się w tym celu do władzy świeckiej (can. 2334).

6. Przywłaszczanie i zatrzymywanie majątków lub praw należących do Kościoła Rzymskiego (can. 2345).

7. Fałszowanie lub używanie fałszywych dokumentów Stolicy Ap. (can. 2360).

8. Pociąganie do sądów świeckich kardynałów, legatów i wyższych urzędników kurji rzymskiej lub też własnego biskupa o rzeczy, które się tyczą jego urzędu (can. 2341).

9. Napadanie na kardynałów lub legatów papieskich, patriarchów, arcybiskupów, biskupów, nawet tytularnych (can. 2343, § 2 i 3).

10. Fałszywe denuncjowanie spowiednika de sollicitationis crimine. Musi odwołać i krzywdy wynagrodzić (can. 2363).

11. Zասuspendowany, jeśli po dwukrotnem upomnieniu trwa w suspensie pół roku, jak również każdy ekskomunikowany, trwający w ekskomunice bez poprawy przez rok (can. 2315 i 2340 § 1) uważany jest za heretyka i podpada karom odnośnym, a więc i ekskomunice speciali modo reservatae.

12. Kto nie będąc kapłanem odprawia mszę św. lub słucha spowiedzi (can. 2322).

V. Ekskomuniki latae sententiae specialissimo modo zastrzeżone Stolicy Apost.

1. Za porzucenie najsw. Sakramentu lub używanie go i przetrzymywanie w złym celu (can. 2320).

2. Napaść na papieża (can. 2343 § 1).

3. Za rozgrzeszenie lub udawanie rozgrzeszania complicem in peccato turpi, nawet w godzinę śmierci, gdy jest inny spowiednik, przed którym chce i może bez zgorszenia umierający się spowiadać (can. 2367).

4. Jeśli by spowiednik wprost złamał sekret spowiedzi (can. 2369 § 1).

VI. Rozgrzeszanie od cenzur i rezerwatów.

1. Od cenzur nikomu niezastrzeżonych może in foro externo rozgrzeszyć każdy spowiednik jeśli penitent nawraca się i naprawia uczynione zło (can. 2253).

2. W wypadku pilniejszym — in casu urgentiori — to znaczy, jeśli penitent bez zgorszenia lub szkody nie może długo czekać na rozgrzeszenie od papieża lub biskupa, to spowiednik może rozgrzeszyć, lecz musi nałożyć obowiązek postarania się w ciągu miesiąca o rozgrzeszenie u właściwej władzy pod karą powrotnej cenzury — sub poena reincidentiae. Jeśli ta niemożność trwa dłużej nad miesiąc, to spowiednik ostatecznie może rozgrzeszyć bez nakładania warunku zwracania się do właściwej władzy. Wyjątek stanowią „absolventes vel fingentes absolvere complicem a peccato turpi (can. 2254).

3. W razie niebezpieczeństwa śmierci — in periculo mortis — może każdy spowiednik rozgrzeszyć i nakazać, aby w razie powrotu do zdrowia sub poena reincidentiae postarał się o zwolnienie od cenzury u właściwej władzy (can. 2252).

4. Władza Biskupa w tym przedmiocie jest taka: in casibus publicis może ordynariusz uwalniać od kar latae sententiae z wyjątkiem tych, które weszły na drogę sądową i cenzur zastrzeżonych Stolicy Apost. oraz kilku kar poszczególnych. In casibus occultis może sam lub przez delegata kary latae sententiae rozgrzeszać za wyjątkiem speciali et specialissimo modo Sedi Apost. reservatas (can. 2237).

Ob difficlem resursum nd Sedem Ap. prawo upoważnia do szerszej kompetencji.

DZIAŁ URZĘDOWY.

DEKRETY:

№ 3595.

I. W sprawie egzaminów księży.

BISKUP PODLASKI.

I. Zgodnie z kan. 130 i 2376 neoprezbyterzy przez 3 lata powinni składać corocznie egzamin z różnych gałęzi wiedzy teologicznej. W myśl tych kanonów postanawiamy i rozporządzamy, ażeby

1-o corocznie przez 3 lata w dni, ogłaszane w miesięczniku diecezjalnym wszyscy kapłani, podług tamże ogłaszanych lat ich święceń, składali przed profesorami Seminarjum miejscowego w Janowie egzamin w zakresie kursu seminaryjnego z Pisma św., teologii dogmatycznej, moralnej i pasterskiej, prawa kanonicznego, historii kościelnej z patrologją, homiletyki z katechetyką oraz liturgiki z rubrycystyką, podług programów, ogłaszanych corocznie we wspomnianym miesięczniku.

2-o od egzaminu tego, podług brzmienia, can. 130 nie są wolni kapłani, choćby „posiadali beneficjum parafjalne albo kanonję“ (beneficium paroeciale aut canonicale);

3-o can. 130 pozwala Ordynariuszowi czynić dla słusznych powodów (ob justam causam) wyjątek; w myśl tego prawa zwalniamy od egzaminów neoprezbyterów kapłanów, posiadających stopnie doktora, magistra, licencjata i kandydata św. teologii lub prawa kanonicznego oraz kapłanów, sprawujących obowiązki profesorów nauk teologicznych, prawnych i filozoficznych w Seminarjum diecezjalnem.

4-o kapłani, zaniedbujący dopełnienia tego obowiązku, będą odpowiedzialni w myśl can. 2376.

5-o kapłani, którzy na egzaminie wykażą niedostateczną znajomość jakiego przedmiotu, będą obowiązani powtórzyć egzamin z tego przedmiotu, w roku następnym i dalszych aż do wykazania dostatecznej znajomości przedmiotu.

II. Zgodnie z can. 149, 459 § 3, 3-o i 4-o; 2376 wszyscy kapłani, po złożeniu egzaminów dla neoprezbyterów, chociażby posiadali „beneficjum parafjalne lub kanonję“ powinni złożyć egzamin specjalny „ad beneficia curata“. W myśl powyższych kanonów oraz decyzji św. Kongregacji Soborowej z d. 20 Maja 1908 r. postanawiamy i rozporządzamy, ażeby:

1-o wszyscy kapłani imiennie wzywani przez Kurję Naszą w dni, w miesięczniku Diecezjalnym ogłaszane corocznie, w gmachu Seminarjum miejscowego składali egzamin „ad beneficia curata“;

2-o przewodniczenie na egzaminie rezerwujemy Sobie lub Naszemu Zastępcy; egzaminatorami będą delegowani do każdego egzaminu osobno kapłani z pośród egzaminatorów prosynodalnych i profesorów Seminarjum Diecezjalnego;

3-o egzamin ustny obejmie cały kurs Seminaryjny z teologii moralnej i pasterskiej, oraz traktaty, uzupełniające programy dla neoprezbyterów z Pisma św., teologii dogmatycznej, prawa kanonicznego; historii kościelnej z patrologią oraz liturgiki z rubrycystyką; a nadto przez godzinę egzamin piśmienny na zadany temat z homiletyki z katechetyką;

4-o kapłani, którzy złożą dostatecznie egzamin ze wszystkich przedmiotów, otrzymają odpowiednie świadectwo od komisji egzaminacyjnej;

5-o kapłani, którzy wykażą niedostateczną znajomość z jednego chociażby przedmiotu, obowiązani będą do powtórzenia egzaminu w roku następnym i dalszych, aż do wykonania dostatecznej znajomości z tegoż przedmiotu;

6-o kapłani, zaniedbujący dopełnienia tego obowiązku, będą odpowiedzialni w myśl can. 2376.

III. W roku 1920 do wyżej wymienionych egzaminów neoprezbyterów stawia się kapłani wyświęceni w ostatnich pięciu latach (1919, 1918, 1917, 1916, 1915), przyczem kapłani, wyświęceni w 1919 i 1918 r. złożą nadto dwa egzaminy w latach 1921 i 1922; wyświęceni w 1917 i 1916—złożą nadto 1 egzamin w 1921; wyświęceni w 1915 r. staną do egzaminu „ad beneficia curata“ w 1921 r. Do egzaminu „ad beneficia curata“ w 1920 roku staną kapłani wyświęceni w latach 1914, 1913, 1912, 1911, 1910.

Nie wątpimy, że Wielebne Duchowieństwo Nasze rozumie doniosłość tej sprawy, w myśl św. Kościoła, który przepisuje w can. 129: „Niechaj kapłani, po otrzymaniu święceń, nie zaniedbują studjów, zwłaszcza w naukach świętych; a w umiejętnościach świętych niechaj trzymają się solidnej nauki, przekazanej przez przodków i ogólnie przyjętej w Kościele, unikając „niezbożnych nowości słów i fałszywie nazwanej umiejętności“ (I Tom. VI, 20).

II. O nabożeństwach z wystawieniem Najśw. Sakramentu.

Stosownie do postanowienia Konferencji WWXX. Dziekanów z dn: 21 sierpnia r. p. (ob. „Wiadomości“ str. 236), dotychczas nie wszyscy jeszcze Księża Proboszczowie i Rektorzy kościołów nadesłali, przez pośrednictwo XX. Dziekanów, do Kurji wykazy odpustów. Załączających niniejszem wzywamy do najrychlejszego tych wykazów nadesłania.

Z przesłanych dotychczas wykazów okazuje się, iż niektórzy XX. Proboszczowie nie odróżniają odpustów w ścisłym słowa tego znaczeniu od nabożeństw odprawianych z wystawieniem Najśw. Sakramentu.

Sprawę wyjednaną lub też prolongowania odpustów załatwimy, po otrzymaniu wszystkich wykazów u Stolicy Apostolskiej, obecnie zaś, dla uniknięcia niepotrzebnego zamieszania, postanawiamy i zobowiązujemy Wielebne Duchowieństwo, aby, przez rok bieżący, we wszystkich

kościółach diecezji, odprawiało nabożeństwa z wystawieniem Najśw. Sakramentu w te dni, na które otrzymało pozwolenie czy to już od Nas, czy też już dawniej z Ordynarjatu Lubelskiego.

Dan w Janowie, d. 14 Listopada 1919 r.

† HENRYK BISKUP

Kanclerz Kan. Kat. Ks. *J. Ryster.*

PROTOKUŁ

Konferencji VI X.X. Dziekanów Diecezji Podlaskiej, odbytej w d. 22 stycznia 1920 r. w Siedlcach, pod przewodnictwem J. E. Biskupa Podlaskiego.

Obecni: Członkowie Kapituły Katedralnej — Ks. prałat Tadeusz Osiński, dziekan Radzyński; Ks. Kanonik Stanisław Retke, dziekan Sokołowski; Ks. Kan. Julian Ryster, Kanclerz Kurji Diecezjalnej; Ks. Kan. Ludwik Kalicki, dziekan Janowski, Ks. Kan. Józef Kobyliński, dziekan Siedlecki. Dziekani: Bialski — Ks. Kan. Feliks Ostojcki; Garwoliński — Ks. Michał Turski — wicedziekan; Kocki — Ks. Marcei Glinka; Łosicki — Ks. Józef Kocięcki; Łukowski — Ks. Kan. Kazimierz Kwiatkowski; Steżycki — Ks. Kan. Jan Rozwadowski; Skórzecki — Ks. Władysław Jastrzębski; Tuczniański — Ks. Stanisław Joszt; Wilczyński — Ks. Karol Zebrowski; Włodawski — Ks. Jan Kłopotek; Węgrowski — Ks. Tomasz Odowski. Mężowie zaufania: Ks. Wiktor Żaboklicki z dek. Skórzeckiego; Ks. Ed. Szubstarski — z Radzyńskiego; Ks. Józef Mazurkiewicz — z Tuczniańskiego; Ks. Karol Leszczyński — z Węgrowskiego; Ks. Marjan Juszczyk — z Włodawskiego oraz Sekretarze od spraw społecznych: Ks. Wiktor Kamieński, Ks. Stefan Bogucki i Ks. Paweł Norwind. Nieobecni: Ks. Marcin Nowicki, dziekan Parczewski i Ks. Aleksander Olszewski, dziekan Osiecki.

Konferencja rozpoczęła się o godz. 10 rano. J. E. Biskup, po odmówieniu modlitwy do Ducha św., przystąpił bezpośrednio do porządku dziennego obrad.

1. **Przysięga.** Obecni powtórzyli, a ci, co po raz pierwszy byli, złożyli przysięgę na to, iż nie będą mówili o nazwiskach tych, którzy na konferencji głos zabierali i jakie kto wnioski stawał, jak również, że zachowają sekret w tych sprawach, co do których będą poczynione zastrzeżenia milczenia.

2. **Listy gratulacyjne do Ich Eminencji Kardynałów.** Ks. Biskup przypomniał obecnym, że w d. 10 stycznia r. b. przybyli z Rzymu Ich Eminencje nowokreowani Kardynałowie: dr. Edmund Dalbor, arcybiskup Gnieźnieński i Poznański, prymas oraz dr. Aleksander Kakowski, arcybiskup metropolita Warszawski, wioząc z sobą do Warszawy „świecę Piusa IX“, którą papież, po kanonizacji św. Józefa ofiarował O.O. Zmartwychwstańcom z warunkiem zapalenia jej w Warszawie, gdy Polska odzyszcze swój byt samodzielny. Na powitanie Kardynałów przybył do Warszawy cały prawie Episkopat Polski. Obecni wyrazili życzenie, aby od zebranych, w imieniu duchowieństwa całej diecezji przesłano do Księża Kardynałów listy gratulacyjne. Listy zostały przygotowane i przez obecnych podpisane.

3. **Uchwały Konferencji Księża Dziekanów.** J. E. Ks. Biskup zakomunikował, iż z protokołów poszczególnych kongregacji dekanalnych

okazuje się: 1-o że na kongregacjach, w niektórych dekanatach, toczą się obrady i nad tem, czy daną uchwałę, powziętą na konferencji X.X. Dziekanów przyjąć lub zmienić i 2-o że nieraz uchwały Konferencji są mylnie podawane do wiadomości Kondekanalnym—wobec czego Ks. Biskup przypomina: 1-o że uchwały, powzięte na konferencjach, a potwierdzone przez Ordynariusza, jako prawo diecezjalne, nie mogą na kongregacjach dekanalnych podlegać rozpatrywaniu, czy je przyjąć lub zmienić, lecz należy zastanawiać się nad sposobami, jak dane uchwały najlepiej w życie wprowadzić i 2-o że na kongregacjach dekanalnych protokoły Konferencji należy odczytywać z „Wiad. Diec. P.“, ponieważ uchwały obowiązują, na mocy dekretu z d. 11 grudnia 1918 r. Nr 63, od chwili ogłoszenia ich w „Wiad. Diec. P.“; wyjątek zachodzi w tych sprawach, które X.X. Dziekani niezwłocznie po skończonej konferencji obowiązani będą podawać do wiadomości kondekanalnych.

4. Kongregacje dekanalne odbywać się będą w każdym dekanacie: 1) przynajmniej cztery razy na rok w terminie miesięcznym po dniach kwartalnych; 2) mogą być zwoływane i częściej; 3) przewodniczy Ks. Dziekan; 4) miejsce obrad pozostawia się uznaniu kondekanalnych; 5) protokołuje obrady wybrany na cały rok, jako sekretarz, jeden z kapłanów dekanatu; 6) głos zabierać wolno tylko wtedy, gdy przewodniczący go udzieli; 7) uczestniczą obowiązkowo wszyscy X.X. Proboszczowie, Rektorzy, Prefekci, Wikariusze, Kapelani wojskowi, ci ostatni, o ile są kapłanami diecezji Podlaskiej; 8) nieobecność musi być usprawiedliwioną, o czem należy uczynić wzmiankę w protokole; 9) porządek prowadzenia i obrad na kongregacjach: a) przybyli na kongregację udają się do kościoła w celu nawiedzenia Sanctissimi, odmówią tam hymn „Veni Creator“, wiersz „Emitte...“; modlitwę „Deus, qui corda“... oraz „Memorare“... b) stwierdzenie listy obecnych z adnotacją o nieobecnych, c) zakomunikowanie najnowszych rozporządzeń Władzy Diecezjalnej i obmyślenie najlepszych sposobów ich wykonania, d) zastanowienie się nad potrzebami dekanatu, obecni przedstawiają, co zauważyli złego lub nieodpowiedniego w dekanacie, należy też podkreślać i strony dodatnie, dają swe wnioski, nad którymi rozwija się dyskusja, e) w roku bieżącym na 4 kongregacjach, przez pół godziny, trwa dyskusja nad dekretem w sprawie aprobaty do słuchania spowiedzi, aby wyjaśnić trudności i wątpliwości, jakie mogły powstać, (ob. „Wiad. Diec. P.“ z 1919 r. Nr 7, 8, 9 str. 188—198 i Nr 10, str. 250), f) jeden z wyznaczonych przez Ks. Dziekana kapłanów daje sprawozdanie z ubiegłych trzech zeszytów „Przewodnika Społecznego“; sprawozdawcy zmieniają się na każdej kongregacji, g) luźne wnioski, h) zakończenie: „de profundis“ za zmarłych kapłanów.

5. Męczennicy Podlascy. Do 1 stycznia r. b. miał być wykonany dekret Nr 705 z r. 1919 i przesłane do Kurji ścisłe dane, tyżące się prześladowania religijnego na Podlasiu; nie wszystkie dekanaty dotychczas to wykonały. Zalegającym dano prolongatę ostateczną do 1 marca r. b.

6. Materiał do historii Podlasia w czasie wojny miał być nadesłany do Kurji na 1 września r. ub.; są pewne jeszcze braki, ostateczny termin nadesłania przedłuża się do 1 marca r. b.

7. **Misje.** Do dekanatów: Parczewskiego, Tuczniańskiego i Włodawskiego na sierpień, wrzesień i październik r. b. przybędą trzej misjonarze Księża Jezuci w celu przeprowadzenia misyj. Księża Dziekani powyższych dekanatów na kongregacjach obmyślą terminy oraz wskażą miejsca, o czym niezwłocznie zawiadomią Kurję.

8. **Czterdziestogodzinne nabożeństwo** odprawione będzie i w tym roku, stosownie do dekretu Nr 103 z 1919 r. („Wiad. D. P.“ Nr 2, str. 20) we wszystkich kościołach. Po odprawieniu nabożeństw Księża Proboszczowie zawiadomią swych Dziekanów, a ci ostatni relacje z całego dekanatu, na arkuszu papieru odpowiednio porubrykowanym, złożą do Kurji.

9. **Post.** Duchowieństwo parafjalne odczyta w niedzielę Zapustną przed kazaniem i nauką, gdzie głoszoną bywa na prymarji lub wotywie, list o poście (ob. „Wiad. D. P.“ z 1919 r. Nr 3, str. 67, 68 — do słów: „Odczytajcie z ambon“...) J. E. Biskup przypomina, że prawo o wstrzemięźliwości albo o wstrzemięźliwości i poście lub tylko o poście nie obowiązuje w niedziele i święta de praecepto, wymienione w kan. 1247 § 1 (z wyjątkiem święta w czasie Wielkiego Postu), a zatem w święta zniesione, jak drugi dzień Bożego Narodzenia, Oczyszczenie N. M. P. i t. d. post i wstrzemięźliwość obowiązuje. Dyspensy ogólnej na rok bieżący J. E. Biskup nie udziela. Księża Proboszczowie, zgodnie z kan. 1245 § 1, mogą swoich parafjan dla ważnych i słusznych powodów, lecz jedynie poszczególne osoby lub poszczególne rodziny zwalniać od prawa ogólnego o zachowaniu wstrzemięźliwości, postu lub też wstrzemięźliwości, połączonej z postem. Uchwała Księży Biskupów w Gnieźnie z sierpnia 1919 roku w sprawie postów jest następująca: „35. 3b) w sprawie postów (kan. 1250—1254) servetur sartus tectus Codex. Zwyczaj jedzenia w dni postne kilka razy na dzień do sytości i w dni wstrzemięźliwości kilka razy mięsa, do czasu tolerari seu dissimulari potest. Na kolejach i w restauracjach we wszystkie dni można jeść mięso“. Duchowieństwo ze względu na swój charakter korzystać z tego nie powinno.

10. **Nabożeństwo pasyjne.** Niedopuszczalnem jest, aby „Gorzkie Żale“ były śpiewane w czasie odprawiania Sumy. Na parafjach wiejskich, gdzie jest jeden kapłan, należy najpierw odprawić nabożeństwo parafjalne: aspersion, procesja, pacierz, kazanie na temat wskazany, cichą sumę, a po jej skończeniu można bezpośrednio zaintonować: Niechaj będzie... O salutaris... Gorzkie Żale... procesja cum Sanctissimo (Jezu Chryste...), schowanie Sanctissimi (Tantum Ergo...) i pieśń: Wisi na krzyżu. Nauka na Pasji zostawia się do woli Duchowieństwa. Na parafjach gdzie jest dwóch księży, Gorzkie Żale należy odprawiać oddzielnie od sumy i wygłaszać odpowiednie nauki.

11. **Komunja św. Wielkanocna.** Ze względu na stosunki miejscowe, J. E. Biskup rozszerza termin Komunji Wielkanocnej, wyznaczony w kan. 859 § 2, od pierwszej niedzieli postu do uroczystości św. Trójcy włącznie.

12. **Rekolekcje parafjalne w Wielkim Poście** J. E. Biskup polecił odprawić we wszystkich kościołach tak, jak w roku ubiegłym (ob. „Wiad. D. P.“ Nr. 2, str. 17). Po skończonych rekolekcjach Księża Proboszczowie zawiadomią X.X. Dziekanów, a ci ostatni Kurję (ob. wyżej 8).

13. **Wielki Czwartek.** Na W. Czwartek przybędą do Janowa: 1) wszyscy Członkowie Kapituły Katedralnej, 2) z tych dekanatów, w których niema Członków Kapituły, po jednym kapłanie, których wyznaczą X.X. Dziekani; wyznaczeni kapłani przywiozą z sobą: ornat, albę, humerał i pasek, 3) Dziekan Janowski wybierze z okolicy 12 starców, 4) wreszcie z każdego dekanatu nadesłać należy naczynia do Olejów św.. Każda parafia na kosztą płaci 20 Mk.

14. **Święcenia w Wielką Sobotę.** Konferencja Księży Biskupów prowincji Warszawskiej w swoim czasie zawiesiła zwyczaj święcenia pokarmów w W. Sobotę; ponieważ powody, dla których to zostało uczynionem, w większości wypadków ustają, J. E. Biskup wznawia zwyczaj święcenia z warunkiem, aby ci, w których domach kapłan święcić będzie, część pokarmów poświęconych oddawali dla ubogich w danej wiosce lub parafji.

15. **Binacja w dzień Zmartwychwstania Pańskiego.** J. E. Biskup, korzystając z władzy, przysługującej na mocy kan. 806 Ordynarjuszom, poleca i nakazuje, aby w dzień Zmartwychwstania Pańskiego, w tych kościołach parafjalnych, gdzie jest jeden kapłan, oprócz Mszy św. rano podczas rezurekcji odprawionej, o zwykłej godzinie odprawioną została suma, a to dlatego, aby wszyscy wierni tego dnia mogli wysłuchać Mszy św. Kapłani, którzy mają do obsługi dwie parafje, odprawią w jednej Mszę św. rano podczas rezurekcji, a w drugiej o godz. 11 i z tą drugą Mszą św. mogą połączyć procesję rezurekcyjną. Jeżeli na parafji pracuje więcej kapłanów lub jeżeli w parafji jest prefekt, rezydent lub kapłan przyjezdny, a proboszcz danej parafji obsługuje i drugą parafję, J. E. Biskup udziela prawa binacji dla każdego kapłana z tem jednak zastrzeżeniem, aby i ta druga parafia mogła mieć w dzień Zmartwychwstania dwie Msze św.

16. **Przygotowanie dzieci do pierwszej Komunii św.** Podobnie jak w roku ubiegłym termin przygotowania rozpoczyna się od niedzieli Przewodniej i trwa do św. Trójcy: 1) dzieci pozaszkolne przygotowywać należy tak, jak w roku zeszłym; w słuchaniu spowiedzi pomagają sąsiedzi (stąd nie może być Komunii św. jednego dnia w całym dekanacie); dzień Komunii św. jest dniem uroczystym dla parafji; 2) Dzieci szkolne przygotowują się w szkołach; bliższe przygotowanie odbywa się w kościele; termin przygotowania pozostawiony do uznania proboszcza; przygotowanie jednak nie może przeszkodzić w prowadzeniu lekcyj w szkole, a zatem powinno się odbywać po południu lub w dni świąteczne.

17. **Nabożeństwo Majowe.** Należy zachować dotychczasowy zwyczaj diecezjalny z pewnemi jednak zmianami, a mianowicie: 1) wystawienie w *monstrancji* more solito, 2) Pomnij o Przenajświętsza... 3) litanja loretańska—śpiewana, 4) Pod Twoją obronę—śpiewane, 5) modlitwy głośno i wyraźnie odczytane, 6) Przepuść Panie—śpiew, 7) czytanie majowe lub nauka (*nie dłużej nad 10 minut*), 8) Tantum ergo z błogosławieństwem, 9) schowanie Sanctissimi, 10) zaintonowanie pieśni do Matki Bożej.

18. **Nabożeństwo czerwcowe.** Na miesiąc czerwiec wprowadza się nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusowego. W kościołach, przy których pracuje jeden kapłan, pozostawia się do uznania, czy odprawiać je rano, czy w porze wieczorowej, jak również pozostawia się uznaniu Ks. Proboszcza czas odprawiania nabożeństw w para-

fjach wiejskich, nawet tam, gdzie pracuje 2 lub więcej kapłanów; w parafjach zaś miejskich po południu. Sposób odprawiania: wystąpienie Najśw. Sakramentu w *monstrancji*, O Salutaris, litanja do Serca P. Jezusa werset i modlitwa—śpiewane, podług poprawnego wydania, czytanie lub nauka, schowanie Sanctissimi przy śpiewie Tantum ergo... more solito i pieśń do Serca P. Jezusa. Jeżeli nabożeństwo czerwcowe odprawiać się będzie rano, a wypadnie wtedy pogrzeb lub nabożeństwo żałobne, należy je odprawić, przed lub po Mszy św. żałobnej, w kapie koloru białego. W niedziele i święta oraz przez Oktawę Bożego Ciała należy odprawiać we wszystkich kościołach zaraz po skończonych nieszporach.

19. **Wizyty Pasterskie.** W roku bieżącym projektowane są następujące Wizyty Pasterskie: 1-o od 1 do 22 maja w dekanatach Siedleckim i Skórceckim; 2-o od 25 maja do 2 czerwca w dekanatach Janowskim i Łosickim; 3-o od 3 czerwca po poł. do 14 czerwca dalszy ciąg dekanatu Łosickiego; 4-o od 20 sierpnia do 2 września w dekanacie Stężyckim; 5-o od 6 do 23 września w dekanacie Radzyńskim. Księża Dziekani na najbliższych kongregacjach dekanalnych przygotowują szczegółowy porządek Wizyt i projekt nadesłają niezwłocznie do Kurji; Księża zaś Proboszczowie przygotowują odpowiedzi na kwestjonariusz, który w swoim czasie otrzymają z Kurji i na dwa miesiące przed przybyciem J.E. Ks. Biskupa nadesłają do Kurji. Stosownie do życzenia wyrażonego przez obecnych J.E. Ks. Biskupowi towarzyszyć będzie sześciu alumnów Seminarjum.

20. **Cenzury.** J.E. Ks. Biskup zakomunikował, iż znosi wszystkie cenzury, ogłoszone przez dawniejszy Ordynariat, za przekroczenia rozporządzeń diecezjalnych. Pozostają tylko cenzury z Prawa ogólnego.

Przekraczający jednak rozporządzenia Ordynariatu podlegać będą karom, stosownie do ogólnych norm Prawa Kanonicznego; wyraził jednak J.E. Ks. Biskup nadzieję, iż Kapłani ściśle stosować się będą do praw i przepisów Kościoła i przeto do stosowania kar nie będą zmuszać Władzy Diecezjalnej.

21. **Święta.** Niektórzy kapłani w roku ubiegłym nakazywali w dzień Świętych Patronów diecezji dzieciom Szkolnym być na Mszy św. i nie chodzić do szkoły. Postępowanie takie sprzeciwia się Prawu Kościelnemu o świętach, co już było wyjaśnionem na Konferencji z d. 21 sierpnia r. ub. (ob. „Wiad. D. P.“ z 1919 r. № 10, str. 224, III) J.E. Ks. Biskup nakazuje ściśle stosować się do Prawa.

23. **Czytanie ewangelji w niedziele i święta.** Perykopę z Ewangelji w niedziele i święta należy odczytywać z ambony ludowi z ewangeliczek wydania arcybiskupa Kozłowskiego lub Ks. Szlagowskiego, innych wydań używać nie wolno.

23. **Nauczanie religji w Szkołach.** Trwa i nadal moc obowiązująca dekretu № 704 (ob. „Wiad. D. P.“ z 1919 r. str. 103). Księża Proboszczowie winni zaopatrzyć się i dobrze poznać „program religji dla szkół powszechnych“.

24. **Egzamin przedślubny nowożeńców.** Kanon 1020 § 1, n. 2, nakłada na Proboszczów ścisły obowiązek przeprowadzenia egzaminu przedślubnego w celu przekonania się, czy narzeczeni są dostatecznie obeznani z prawdami wiary, a przede wszystkim, czy nie istnieje jaka przeszkoda kanoniczna do zawarcia małżeństwa, oraz czy zawierają je z własnej, wolnej, świadomej i nieprzymuszonej woli.

Ponieważ ostrożność ta, prawem przepisana, nie przez wszyst-

kich Proboszczów jest przestrzegana, J.E. Biskup, mając na względzie wagę Sakramentu małżeństwa, poleca i nakazuje księżom Proboszczom, aby, przy przyjmowaniu na zapowiedzie, egzamin przedślubny, jak wymaga tego Prawo Kanoniczne, był starannie i ściśle przeprowadzany. W tym celu należy przy wszystkich parafjach zaprowadzić specjalną „Księgę egzaminu przedślubnego“. Na życzenie obecnych Kurja księgi przygotowuje i rozesła do XX. Dziekanów.

25. Głoszenie zapowiedzi i badanie stanu wolnego. Na najbliższej kongregacji dekanalnej należy przeczytać: wskazówki badania stanu wolnego (ob. „Wiad. D. P.“ z 1919 r. № 11, 12, 13) oraz rozporządzenie Ordynarjatu Lubelskiego z 13/XI 1918 r. Nie wolno głosić zapowiedzi przed otrzymaniem dyspensy z Kurji.

26. Prośby o dyspensy. Przypomina się rozporządzenie z grudnia 1918 roku (ob. „Wiad. Diecez. Podl.“ № 2, str. 17) że nie interesanci, lecz proboszcz występuje na piśmie z prośbą o dyspensę dla swych parafjan. J.E. Biskup zabrania, aby Księża Proboszczowie przysyłali interesantów z podaniami o dyspensy do Janowa. Naraża się przez to ludzi na niepotrzebną stratę czasu i marnowanie pieniędzy na tak daleki przejazd. Te i podobne sprawy winni Ks. Proboszczowie załatwiać przez pocztę.

27. Termin udzielania ślubów. Z tekstu Kan. 1030 § 1 wynika, że od chwili ostatniej zapowiedzi do chwili ślubu trzeba przeczekać „nisi tres dies decurrerint“, chyba, że „rationalis causa aliud postulet“. Jeżeli zatem proboszcz uzna, że słuszna przyczyna wymaga skrócenia tego terminu, może, na co Prawo pozwala, w wypadku, gdy wyszły wszystkie trzy zapowiedzi, dać ślub nawet tego samego dnia. Jeżeli zaś głoszone były tylko dwie lub jedna zapowiedź za indultem, to błogosławić można małżeństwo dopiero w trzy dni po zapowiedzi, wliczając w to i dzień zapowiedzi. Tak więc po zapowiedzi niedzielnej ślub dać można w środę, natomiast należy unikać ślubów w czwartki ze względu na następujący piątek, a stąd niebezpieczeństwo niezachowania wstrzeźliwości na ucztach weselnych, późno nieraz w noc ciągnących się. Unikać również należy ślubów w dni sobotnie i przedświąteczne ze względu na łamanie prawa kościelnego co do słuchania Mszy Św. w niedziele i święta.

28. Odwiedzanie parafjan. Ze względu na panujące jeszcze u nas warunki anormalne J.E. Biskup nie wydaje obecnie szczegółowych przepisów co do odbywania kolędy. Nakazuje jednak aby Księża Proboszczowie w ciągu całego roku, przynajmniej raz na tydzień udawali się na odwiedziny parafjan w porze popołudniowej niosąc z sobą dobrą gazetę, broszurę lub książkę. O przybyciu należy powiadomić parafjan z ambony.

29. O posługach duchowych dla ubogich. Obecni komunikują, że rozporządzenie z d. 17 grudnia 1918 r. (ob. „Wiad. D. P.“ z 1919 r. № 2, str. 11 i str. 14) jest w diecezji wykonywane. J.E. Biskup poleca i nadal wykonywać rozporządzenie o posługach duchowych dla ubogich oraz dziękuje Bogu i cieszy się, że skarg na nadużycia pod tym względem nie otrzymywał.

30. Stowarzyszenia młodzieży, robotników i kobiet. J.E. Biskup z protokołów kongregacji dekanalnych przekonał się, że Duchowieństwo, z wyjątkiem jednego dekanatu, odczuwa potrzebę gorliwej pracy organizacyjnej nad powołaniem do życia stowarzyszeń: młodzieży, robotników i kobiet. Dziś nie może być dyskusji nad tem, czy powyższe

stowarzyszenia zakładać, ponieważ: 1) tak postanowił ogólny zjazd XX. Biskupów w Gnieźnie w 1919 r., 2) kogo my nie zorganizujemy, siłą rzeczy wpadnie w inne organizacje wrogie Kościołowi i Ojczyźnie, 3) Polska będzie naprawdę wolną, gdy będzie oświecona, a stowarzyszenia, o których mowa, na pierwszym miejscu mają na celu oświatę, 4) zakładanie stowarzyszeń powyższych jest obecnie koniecznym warunkiem dobrego pasterzowania—wobec czego J.E. Biskup wzywa wszystkich Księża Proboszczów i poleca, aby do dnia 1 lipca r. b. zostały we wszystkich parafjach powyższe trzy stowarzyszenia zorganizowane, podług wzorów wypracowanych przez Księża Sekretarzy w Poznaniu. Księża Dziekani złożą na 1 września sprawozdanie z całego dekanatu o istniejących w ich dekanatach stowarzyszeniach i o ich działalności. Aby zaś Księża Proboszczowie nie wymawiali się nieprzygotowaniem do pracy i brakiem znajomości prowadzenia organizacji, J.E. Biskup zobowiązał Księża Proboszczów, a obecnie zobowiązuje każdego kapłana diecezji do zaprenumerowania „Przewodnika Społecznego“, poświęconego kierownictwu stowarzyszeń (Poznań, św. Marcina 69).

Sekretarze Jeneralni złożyli sprawozdanie z dotychczasowej pracy w diecezji. Sprawozdanie szczegółowe zostanie wydrukowane w następnym numerze „Wiadomości Diec. Podl.“.

31. Sprzedaż książek, pism i dewocjonaljów. J.E. Biskup poleca, aby przy wszystkich kościołach parafjalnych, Księża Proboszczowie w przeciągu dwóch miesięcy wzniesli budki w celu sprzedaży tam dobrych książek, pism i dewocjonaljów. Sprzedaż powierzą osobie pobożnej i religijnej. Pewien procent z dochodu należy obciążać na zakup tanich wydawnictw i rozdawanie ich niezamożnym, o az na fundusz prasowy przy Sekretarjacie Generalnym.

32. Budżet. Komisja rewizyjna przybędzie w ciągu kwartału do Janowa dla sprawdzenia ksiąg kasowych. Księża Dziekani, przysyłając ofiary do Kurji, winni zawsze załączać szczegółowe wykazy wszelkich ofiar, od kogo, za jaki czas, na jaki cel.

33. Fundusze diecezjalne. J.E. Biskup złożył całemu Duchowieństwu podziękowanie za przesłane na potrzeby organizacyjne diecezji dobrowolne ofiary. Były one prawie ponad siły, ale dały możliwość prowadzenia Seminarjum i Kurji. Obecnie wszelkie zasoby zostały wyczerpane. W dalszym przeto ciągu zbierać je należy, stosownie do dekretu III z d. 5 grudnia 1919 r. (ob. „Wiad. D. P.“ z 1920 r. str. 13). Kapłani zaś zgodnie z Prawem Kanonicznym obowiązani będą do podatku t. zw. cathedraticum i seminaristicum. J.E. Biskup pragnął, aby, w celu zmniejszenia ciężaru ofiar, dotychczasową normę t. zw. podusznego zamienić na procent od dochodów. Obecni jednak po dłuższej dyskusji, jednogłośnie wypowiedzieli się, aby na rok bieżący 1920 utrzymać dawną normę podusznego 15 fen. od każdego parafjanina, z tą różnicą, że w tych parafjach, gdzie pracuje dwóch lub trzech kapłanów, płacą oni w sumie ogólnej 20 fenigów od duszy, dzieląc między sobą wkład proporcjonalnie do dochodów. Kapłani dekanatów: Tuczniańskiego i Włodawskiego płacić będą po 5 fen.; prefekci 1%, wszyscy zaś inni kapłani po 2% od pensji.

34. Legaty mszalne. Obecni wyjaśniają, że książki do intencji mszalnych we wszystkich parafjach są zaprowadzone, nie wszędzie jeszcze są książki legatów mszalnych. Należy wykonać ściśle rozpo-

rzządzenie, pomieszczone w „Wiad. D. P.” z 1919 Nr 2, str. 16. Przytem zostało wyjaśnionem, iż za festa supressa i za binacje należy odsyłać do Kurji całość pobranego stipendium, a za odprawiane na własną intencję 10 marek. J.E. Biskup życzy sobie, aby w dni powyższe odprawiano Msze, o które proszą najbiedniejsi z parafji.

35. **Termin umowy ze służbą kościelną.** Rozporządzenie o zawarciu kontraktów (ob. „Wiad. D. P.” z 1919 r. str. 276) wykonać należy ściśle i kontrakty podpisać z terminem rocznym od 1 kwietnia r. b. do 31 marca r. p.

36. **Inwentarz fundi instructi.** J.E. Biskup poleca, aby w inwentarzu odnotowano wyraźnie te przedmioty, które dostały się do danego kościoła z innych kościołów: „pochodzi z kościoła NN.....”, jak również, że inwentarze winni są sporządzić Księża Proboszczowie pod kontrolą Księży Dziekanów.

37. **Majątek kościelny.** J.E. Biskup polecił Księżom Dziekanom, aby, jako Komisarze duchowni, czuwali nad tem, iżby majątki Kościelne, do czasu porozumienia się Rządu ze Stolicą Apostolską, nie były parcelowane lub innym rozdawane. „Majątek kościelny” w danym wypadku należy rozumieć ziemię, łąki i t. d. należące obecnie lub kiedyś do kościoła, a które nie przeszły jeszcze w posiadanie jak prywatnych. O każdym wypadku zamiaru parcelacji lub sprzedaży winni są Komisarze duchowni zawiadamiać niezwłocznie Księża Dziekanów.

38. **Gmachy kościelne.** J.E. Biskup polecił Księżom Dziekanom, aby do 5 lutego r. b. zebrali od proboszczów i nadesłali do Kurji następujące dane: jakie i gdzie istnieją jeszcze w posiadaniu Rządu (niesprzedane, nierozzebrane) dawne kościoły (zamknięte przez rządy zeszłe), klasztory, pałace biskupie, kurje kapitułne, domy parafjalne i inne budynki po-duchowne; ich spis i możliwą nawet ocenę.

39. **Archiwa parafjalne.** Obecni zawiadamiają, że nie we wszystkich jeszcze parafjach archiwa (ob. „Wiad. D. P.” z 1919 r. str. 17) zostały uporządkowane. J.E. Biskup ostateczny termin uporządkowania przedłuża do 1 marca r. b.

40. **Akta stanu cywilnego.** J.E. Biskup dowiaduje się, że są uporządkowane, duplikaty złożone w hipotekach.

41. **Zawiadomienia o ślubach.** Obecni proszą, aby Kurja przygotowała odpowiednie blankiety, uprzednio jednak XX. Dziekani zawiadomią, ile należy przygotować egzemplarzy. J.E. Biskup przypomina, że prawo o czynieniu adnotacyj o ślubach nie zostało zmienionem, a zatem ściśle obowiązuje.

42. **Kasa emerytalna.** J.E. Biskup z przykrością podaje do wiadomości obecnych, że, aczkolwiek sprawa zabezpieczenia losu kapłanów starszych, kilkakrotnie była omawianą, do konkretnych jednak wniosków nie doszło, przeto proponuje, aby, na podstawie wprowadzonego już w życie Statutu „Unitas” wprowadzić podobną ustawę u nas; na co wszyscy wyrazili swą zgodę i upoważnili do wystąpienia o zalegalizowanie ustawy ks. prałata Karola Dębińskiego oraz Księży Kanoników: Juliana Rystera i Ludwika Kalickiego.

43. **Bursa w Białej.** J.E. Biskup zakomunikował, że począwszy od nowego roku szkolnego założoną będzie w Białej bursa dla uczniów gimnazjum, pragnących się poświęcić służbie Bożej. Do bursy przy-

mowani będą uczniowie od 5 klasy począwszy. Opłata za utrzymanie 100 marek miesięcznie. Wychowawcy oprócz tego z własnych funduszy winni opłacić wpis i kupić sobie pomoce naukowe.

44. Ofiary na Polski Czerwony Krzyż. J.E. Biskup poleca X.X. Dziekanom, aby niezwłocznie zawiadomili kondekanalne Duchowieństwo, że pomiędzy 1 a 8 lutego ma się odbyć zbieranie ofiar na Polski Czerwony Krzyż. Kapłani, w miarę możliwości, winni udzielić pomocy i poparcia.

45. Wreszcie J.E. Biskup zakomunikował, że we czwartek i piątek po 15-ym każdego miesiąca Sam osobiście lub też Jego Zastępca przybywać będzie do Siedlec dla ułatwienia Duchowieństwu i Wiernym załatwienia spraw diecezjalnych.

Sekretarz Konferencji

Ks. *Juljan Ryster*,

Kan. Kat. Podl. i Kanclerz Kurji Diec.

Postanowienia zawarte w protokole Konferencji Księży Dziekanów, odbytej w d. 22 stycznia 1920 r., uznajemy za Nasze i nadajemy im moc prawa Diecezjalnego.

Siedlce, 23 stycznia 1920 r.

† HENRYK biskup

Kanclerz Kurji, Kanonik Kat. Podlaski

Ks. *Juljan Ryster*.

Z KURJI DIECEZJALNEJ.

Tematy nauk na prymarji i sumle w r. 1920.

(Ciąg dalszy).

D. 11. *Niedziela Przewodnia*. O Opatrzności Boskiej. (P. Bóg zachowuje świat i nim rządzi. Dopuszcza grzechy dla świętego i mądrego celu. Cierpienie drogą do uświęcenia). Po nauce odczytanie z ambony dekretu Piusa X o pierwszej Komunii dzieci (Tekst w „Wiadomościach Diecezjalnych Podlaskich“).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 132—149.

Do odczytania: Bp. Pelczar, Tajemnice Religji Katolickiej, dz. cyt., str. 159—178; Bp. Bougaud, Chrystjanizm i czasy obecne. I. Wiara i niewiara, Warszawa, 1906, str. 227 i nast. (O cierpieniu); ks. Sieniatycki, Opatrzność Boska a zło na świecie, Lwów, 1902; ks. M. Morawski, Wieczory nad Lemanem, Kraków, 1902, str. 65—96 III: „Bóg a zło w świecie“).

D. 18. *Niedziela II po Wielkiejnocy*. O Aniołach. (Określenie, stworzenie, stan pierwotny, upadek, szatani, Aniołowie Stróżowie).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 149—161.

Do odczytania: Bp. Pelczar, Tajemnice Religji Katolickiej, dz. cyt., str. 99—115; Głosy katolickie Nr. 48. O św. Aniołach; Ks. Alojzy Gonzaga, Świat Aniołów, Chrysów, 1912 „Wydawnictwo Chrysowskiego Koła Towarz. im. Piotra Skargi“; Maréchaux, Świat duchów. Aniołowie i szatani. Warszawa, 1904—„Kronika Rodzinna“

D. 25. *Niedziela III po Wielkiejnocy*. O stworzeniu człowieka. (Opowiadanie księgi Rodzaju o stworzeniu pierwszych ludzi. Obraz Boży o człowieku. Natura człowieka w świetle rozumu: ciało i dusza.

Przymioty duszy. Nauka wiary o darach, które otrzymali pierwsi nasi rodzice, na duszy i na ciele).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt.; t. I, str. 161—175.

Do czytania: Bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, dz. cyt., str. 116—137; bp. Bougaud, Dogmaty, dz. cyt., str. 117—138; ks. K. Wais, Dusza ludzka, Kraków, 1917; ks. P. Nowakowski, „Uczyńmy człowieka na obraz i podobieństwo nasze“, Warszawa, r. 1913 wyd. „Kroniki Rodzinnej“.

MAJ. D. 2. Niedziela IV po Wielkiejnocy. O grzechu pierworodnym. (Opowiadanie księgi Rodzaju. Istota grzechu pierworodnego—pozbawienie łaski poświęcającej. Grzech Adama przeszedł na jego potomków. Skutki grzechu pierworodnego w Adamie; w nas—co do duszy i co do ciała).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 175—183.

Do czytania: bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, dz. cyt., str. 138—158; bp. Bougaud, Dogmaty, dz. cyt., str. 147—193.

D. 8. Uroczystość św. Stanisława Biskupa i Męczennika, Patrona Polski. Kazanie o św. Stanisławie: (Obrońca ludu polskiego—za życia; Patron rodaków—w niebie).

Źródła: ks. Skarga, Kazania, dz. cyt., cz. III, str. 179—188; tegoż, Żywoty Świętych; ks. Hozakowski, Żywoty Świętych i inne zbiory żywotów Świętych Pańskich.

D. 9. Niedziela V po Wielkiejnocy. O tajemnicy Wcielenia. („Słowo ciałem się stało“. Osoba Boska w Chrystusie, a dwie natury. Tajemnica wiary. Doniosłość tej tajemnicy).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; ks. Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt. t. I, str. 242—255.

Do czytania: bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, str. 179—207; bp. Bougaud, Dogmaty, dz. cyt., str. 138—147; 193—255; Constant d'Ollioules, Żłobek i Kalwarja, tłum. ks. J. Piotrowski, Warszawa, 1907.

D. 13. Wniebowstąpienie Pańskie. O bóstwie Pana Jezusa. (Cuda, działywane przez Chrystusa, są dowodem Jego Bóstwa).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 225—226; 257—262.

Do czytania: Bougaud, Chrystjanizm i czasy obecne, II. Jezus Chrystus, Warszawa, 1911; ks. Adamski, Chrystus-Bóg, Warszawa, 1902; ks. Kaczmarczyk, Bóstwo Chrystusa—istotą Ewangelji, Kraków, 1910; Knur K., Christus medius? Uzdrowienia, dokonane przez Chrystusa, wobec krytyki lekarskiej? Warszawa, 1911.

D. 16. Niedziela po Wniebowstąpieniu Pańskim. O Chrystusie—prawdziwym Mesjaszu. (Mesjasz, zapowiadany w St. Testamencie. Spełnienie się proroctw w Chrystusie).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; ks. Zollner, Kazania katechetyczne dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 186—204, 210—212.

Do czytania; ks. Wilanowski, Proroctwa Starego Testamentu a Chrystjanizm, Warszawa, 1912, „Kronika Rodzinna“.

D. 23. Uroczystość Zesłania Ducha Świętego. Kazanie o działaniu Ducha Św. w Kościele. (Zstąpienie na Apostołów, skutki tego działania w Apostołach; rozkrzewienie i zachowanie religii chrześcijańskiej—dowodem jej boskości; żywotność i świętość Kościoła—dowodem jego boskości).

Źródła: ks. Skarga, dz. cyt., cz. I, str. 442—448; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 260—262; 291—293; 317—326.

Do czytania: ks. Adamski, Chrystus-Bóg, dz. cyt.; str. 64—89; J. Rivière, Rozkrzewienie Chrystjanizmu, tł. ks. G. Piotrowski, Warszawa, 1913, „Kronika Rodzinna”; bp. Bougaud, Chrystjanizm i czasy obecne. IV. Kościół, Warszawa, 1907; str. 113—129.

D. 24. *Poniedziałek Zielonych Świątek.* Kazanie o działaniu Ducha św. w duszy ludzkiej: (łaska nawrócenia grzeszników; łaska uświęcenia i dar wytrwania; dary Ducha św.)

Źródła: ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 268—291; ks. E. Matzel, Ciało—świątynią Ducha św., Kraków, 1915, Nr. 171 wyd. „Głosy Katolickie”.

Do czytania: bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, dz. cyt., str. 255—301.

D. 30. *Uroczystość Trójcy Przenajświętszej.* O tajemnicy Odkupienia. (Nazwa „odkupienie”. Kto mógł nas „odkupić”. Dzieło zbawcze Chrystusa: zadośćuczynienie i wysłużenie łask potrzebnych. Chrystus za wszystkich umarł. Doniosłość tej tajemnicy i jej stosunek do rozumu).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; ks. Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 183—186.

Do czytania: bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, dz. cyt., str. 233—254; bp. Bougaud, Dogmaty, dz. cyt., str. 255—277; Constant d'Ollioules, Żłobek i Kalwarja, Warszawa, 1907.

D. 6. *Niedziela po Bożem Ciele.* O łasce Bożej uczynkowej, czyli posiłkującej. (Pojęcie łaski wogóle; podział; łaska posiłkująca oświeca rozum i pobudza wolę, jest leczącą i podnoszącą człowieka do stanu nadprzyrodzonego; jej powszechność; potrzeba i skuteczność.)

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 269—275.

Do czytania: bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, dz. cyt., str. 255—278; Głosy Katolickie Nr. 75, 76, 77. O największym skarbie człowieka.

D. 13. *Niedziela III po Zielonych Świątkach.* O łasce Bożej poświęcającej. (Usprawiedliwienie człowieka: odpuszczenie grzechów przelanie łaski poświęcającej. Co sprawuje w nas łaska poświęcająca. Jej wzrost; możliwość jej stracenia. Cnoty wlane i dary Ducha Św.)

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 275—291.

Do czytania: bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, dz. cyt., str. 279—295; Głosy Katolickie Nr. 75, 76, 77. O największym skarbie człowieka.

D. 20. *Niedziela IV po Zielonych Świątkach.* O owocach łaski Bożej — dobrych uczynkach. (Zasługa (meritum); warunki zasługi; potrzeba dalszych uczynków do zbawienia; co może człowiek wysłużyć sobie i innym.)

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; ks. Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 282; t. II, str. 329—337.

Do czytania: bp. Pelczar, Tajemnice Religii Katolickiej, dz. cyt., str. 295—301; bp. Bougaud, Życie Chrześcijańskie, dz. cyt., str. 47—57.

D. 27. *Niedziela V po Zielonych Świątkach.* O Kościele Chrystusowym. (Określenie, ustanowienie przez Chrystusa Pana, cel Kościoła).

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; ks. Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt.; t. I, str. 293—299.

Do czytania: bp. Bougaud, Kościół, dz. cyt., str. 11—22; arcybp. Bilczewski, Listy pasterckie (List o Kościele).

D. 29. Uroczystość św. św. Piotra i Pawła. O prymacie św. Piotra i papieża. (Piotr—głową Kościoła, zapowiedziany przez Chrystusa Pana i ustanowiony. Biskup Rzymski jest następcą św. Piotra.)

Źródła: ks. Stagraczyński, dz. cyt.; Zollner, Kazania katechetyczne, dz. cyt.; ks. Spirago, dz. cyt., t. I, str. 299—304.

Do czytania: bp. Bougaud, Kościół, dz. cyt., str. 291 i nast.; arcybp. Bilczewski, Listy pasterskie (List o Kościele). Głosy Katolickie, Nr. 150. Gdzie Piotr, tam Kościół.

(c. d. n.)

II. Examina neopresbyterorum.

In vim decreti Excellentissimi Domini Ordinarii Loci de d. 14 Novembris 1919 a. (№ 3595) in aedibus Seminarii (in Janów) die 16 Septembris 1920 anni hora 9 matutina peragetur examen orale neopresbyterorum, ordinatorum annis 1919, 1918, 1917, 1916, 1915 justa programma, quod sequitur:

E Scriptura Sacra.

1. Natchnienie Pisma św.: pojęcie ogólne; bliższe wyjaśnienie natchnienia; błędne pojęcia o natchnieniu; zakres i sprawdziany natchnienia; świadectwa o natchnieniu Ksiąg świętych.

Kanon Ksiąg świętych: kanon u Żydów; kanon Ksiąg św. Starego Testamentu u Chrześcijan—deuterokanoniczne Księgi i ustępy Nowego Testamentu; kanon Ksiąg św. Now. Test.—deuterokanoniczne Księgi i ustępy Nowego Testamentu.

Księgi apokryficzne: nazwa, charakterystyka i znaczenie apokryfów. Apokryfy Starego Testamentu, w łacińskiej Wulgacie. Podział i charakterystyka apokryfów Nowego Testamentu. Ewangelje apokryficzne.

Księgi zaginione.

Odpowiedzi podług dz. ks. dr. A. Szlagowskiego, *Wstęp Ogólny do Pisma św.* (Warszawa) lub ks. J. Kruszyńskiego, *Introdukcja generalna* (Włocławek).

2. Ewangelje synoptyczne — krótkie wstępy do każdej Ewangelji (nazwa; autor; czas, miejsce i język; przeznaczenie i cel; podział i treść; właściwości Ewangelji św. Mateusza, Marka i Łukasza); kwestja syneptyczna.

Odpowiedzi podług dz. ks. dr. A. Szlagowski, *Nowy Testament*, Warszawa, 1913, 2 wyd. (str. 21—29; 150—153; 218—222) do czytania się ob. dz. ks. dr. Kaczmarczyk, *Ewangelje, studjum krytyczne* (Kraków) lub ks. W. Szczepański, *Cztery Ewangelje*. Wstęp, nowy przekład i komentarz, Kraków 1916, część I.

3. Krótki komentarz na pierwsze dziewięć rozdziałów Ewangelji według św. Mateusza podług dz. ks. Władysława Szczepańskiego, *Nowy Testament. I. Cztery Ewangelje*, Kraków, 1917, cz. II, (str. 1—61).

E Theologia Dogmatica.

Tractatus de religione (in universum). Religionis notio; elementa; actus, quibus perficitur et ad quos religio inclinatur hominem. Species religionis eiusque falsae notiones. Religionis necessitas (probat argumentis: historico, psychologico et metaphysico). Necessitas cultus externi et publici tuetur.

Tractatus de revelatione (Theoria revelationis). Notio revelationis; variae ejus species simulac falsae notiones. Possibilitas revelationis divinae in se. Revelatio mysteriorum (notio, species

mysteriorum (notio, species mysteriorum atque possibilitas revelationis eorum). Necessitas divinae revelationis. Moralis obligatio revelationem inquirendi contra indifferentismum adstruitur. Discernibilitas revelationis criteria eiusdem; methodus in apologetica servanda.

Tractatus de revelatione christiana (Demonstratio christiana). Divinitas religionis christianae ex eius excellentia suadetur (Argumentis internis probatur supereminentia, originalitas et transcendentia religionis christianae ac proinde eiusdem divinitas). Divinitas missionis Christi probatur 1-o e proprio ipsius testimonio; 2-o ex eius miraculis 2-o e vaticiniis a Christo editis; 3-o speciatim e resurrectione Christi.

E propagatione mira religionis christianae et e martyrio probatur divinitas nostrae religionis. Prophetiae messianicae ostendunt Christum esse Dei legatum.

Tractatus de Ecclesia (Demonstratio catholica). Notio Ecclesiae. Definitio Card. Bellarmini. Moralis necessitas auctoritatis infallibilis, maximeque magisterii vivi suadetur. Ecclesia vere hierarchica instituta est a Christo. Episcopi jure divino sunt successores apostolorum. Infallibilitas collegii apostolorum et episcoporum. Primatus B. Petri. Primatus Romanorum Pontificum. Infallibilitas Romani Pontificis. Ecclesiae visibilitas, apostolicitas et indefectibilitas. Notae Ecclesiae juxta Concilii Vaticani recensionem Axioma „extra Ecclesiam nulla salus“. Obiectum magisterii infallibilis Ecclesiae. Exercitium potestatis docendi ac regendi Romani Pontificis. Exercitium potestatis episcopalis. Membra Ecclesiae. Principia de relationibus inter Ecclesiam et statum.

Responsiones praeparandae juxta textum sp. A. Tanqueray, *Synopsis Theologiae Dogmaticae Fundamentals*, ed. XI.

E Theologia Morali.

1. De fundamento moralitatis. Natio finis et ultimi finis. Ultimus finis est moralitatis suprema norma.—Dotes normae moralitatis. Falea notiones de suprema norma moralitatis (utilitarismus individualis et socialis; ethica independens; error modernistarum). Refutatio horum systematum. Catholica doctrina de suprema norma moralitatis. Media ad ultimum finem assequendum.

De actibus humanis psychologicè spectatis. De actibus liberis (notio et species actuum liberorum) Principia ad actus liberi productionem concurrentia (intellectus et voluntas). Causae quae libertatem actus proxime immutant: 1-o error et ignorantia (notio, species, principia de influxu ignorantiae); 2-o passiones (notio, divisio, passionum hac in re influxus ac speciatim de metu); 3-o violentia (notio violentiae influxus eiusdem in actus liberos). Causae, quae libertatem actus remote immutant 1-o haereditas et temperamentum; 2-o educatio; 3-o habitus; 4-o status pathologici; De voluntatis educatione.

De actibus humanis moraliter spectatis. Notio moralitatis. De obiecto actus moralis (notio obiecti, momentum obiecti in moralitate actus humani). De fine actus moralis (notio finis, momentum in hac re finis). Circumstantiae actus humani (notio et species circumstantiarum; momentum earum in moralitate actus humani). Axioma: „Bonum ex integra causa, malum ex quocumque

defectu". De extensione moralitatis: ad actum externum; ad effectus indirecte volitos; ad actum indifferentem.

De legibus. Notio legis in universum. Differentia legis a praecepto et consilio. De lege divina naturali (conceptus et existentia; obiectum, indoles; promulgatio et cognitio legis naturalis); De lege divina positiva (triplex stadium huius legis).

De lege ecclesiastica. Auctor legis ecclesiasticae (a) can. 218—219; 227—228; 281, 291; b) 335, 362;—250 § 4, 252 § 2); eius obiectum (can. 10—11), promulgatio (can. 8; A) can. 9; B) 335 § 2, 362); obligatio (can. 11, 15); subiectum (a) can. 12, 87; can. 88, 2230; b) can. 13 § 1); c) can. 13 § 2; 91—95; 14, 94); modus implendi legem; interpretatio (can. 17—24); epikeia; cessatio legis ecclesiasticae (1-o a) can. 16; 2229; c) can. 80—86; 2 a) can. 22, 6). Consuetudo (notio—can. 25, 29; divisio; subiectum—can. 26; tempus requisitum can. 27—28; firmitas—can. 30, can. 5). De lege civili (can. 1529).

De conscientia. Notio. Conscientia recta. Conscientia vera, laxa, scrupulosa, perplexa aut pharisaica. Conscientia certa. Conscientia dubia. Principia generalia de dubio deponendo. Probabilismus. Aequiprobabilismus. Educatio conscientiae.

De peccatis. Conceptus peccati in genere eiusque divisio. Causa peccati. Tentationes. Peccatum mortale (notio, malitia, effectus, condiciones; dubium circa hoc peccatum). Peccatum veniale (notio, effectus). Distinctio peccatorum: specifica et numerica. Peccata interna. Peccatum materiale. Peccata capitalia.

De virtutibus in communi. Notio virtutis. Virtutes acquisite et infusae. Virtutes acquisite: intellectuales et morales. Virtutes cardinales. Virtutes infusae: theologicae et morales.

De fide. Notio fidei; necessitas fidei (medii et praecepti (can. 1325, 1); peccata contra fidem a) omissione, b) commissione (can. 1325 § 2); haeresis, apostasia, infidelitas, (can. 1324, 2317). Causae defectionis a fide. Relatio cum haereticis (can. 1258, 1; 2325 § 3 1386, 2).

De spe. Definitio spei; obiectum; motivum; subiectum, honestas et obligatio spei. Peccata contra spem: desperatio, praesumptio.

De Caritate. Amor et caritas in genere. Caritas erga Deum. Peccata contra caritatem Dei: odium Dei, pigritia. Caritas erga proximum: praeceptum diligendi proximum; dilectio inimicorum, elemosyna; correptio fraterna; ordo in caritate servandus; opera caritatis, praesertim socialia. Peccata contra caritatem fraternam: discordia, invidia, scandalum.

Responsiones praeparandae sunt iuxta textum A. Tanquerey. *Synopsis Theologiae moralis et pastoralis*, t. II, ant t. I alterius editionis; aut A. Tanquerey et E. M. Quevastre, *Brevior Synopsis Theologiae Moralis et pastoralis*, Romae..., 1912, p. 3—90; vel H. Noldin. *Summa Theologiae Moralis, De principiis Theologiae Moralis etc.* una cum opusculo A. Schmitt. *Supplementum continens ea, quibus ex Codice Juris Canonici Summa Theologiae Moralis... H. Noldin vel mutatur vel explicatur*, Oeniponte, 1918.

Utiliter legi potest op. Cathrein. *Filozoffa moralności*, (tom. polskie) Warszawa, 1904, tom. I. t. II do str. 167.

E Theologia Pastoralis.

Proboszcz i główne jego przymioty. Staranie się o probostwo. Objęcie parafji. Urządzenie plebanji i stosunek ks. proboszcza do

swej rodziny, do służby, do współpracowników duchownych i świeckich, wreszcie do parafjan różnych stanów.

Odpowiedzi podług dz. ks. dr. K. Dębiński. *Podręcznik Praktyczny Teologii Pastorskiej*, Warszawa, 1915 r.).

Ex Jure Canonico.

Normae generales. Tempus promulgationis et obligationis novi Codicis Juris Canonici; vis pro Ecclesia Latina (can. 1); relatio ad leges liturgicas (can. 2); ad concordata (can. 3); ad privilegia et indulta (can. 4); ad consuetudines (can. 5); ad leges antiquas universales et particulares. (can. 6); quid nomine Sanctae Sedis in Codice veniat (can. 6).

Divinis Codicis in libros; indoles generalis cuiusque libri (juxta „Indicem“ ad calcem editionis additum).

De legibus ecclesiasticis (notio legis; conditor legum; promulgatio legis (can. 8—9); obiectum generale (can. 10—11); subiectum (can. 12—14); excusatio a legibus (can. 15—16); interpretatio legis (can. 17—24).

De consuetudine (can. 25—30); de temporis supputatione (can. 31—35); de rescriptis (can. 36—62) de privilegiis (can. 63—79); de dispensationibus (can. 80—86).

De personis: subiectum legis stricte sumptum (can. 87); — quoad aetatem (can. 88—89); — locum originis (can. 90)—locum habitationis (can. 91. 95). Gradus consanguinitatis et affinitatis (can. 96—97). Diversitas ritus (can. 98). Personae morales (can. 99—102). Vis, metus et error in actibus personae (can. 103—104). Potestas superiorum (can. 105); praecedentia (can. 106). Clerici et laici (can. 107).

De clericis in genere (can. 108—214) adscriptio alicui dioecesi (can. 111—117); jura et privilegia (can. 118—123); obligationes (can. 124—144); officia ecclesiastica, eorum provisio et amissio (can. 145—195); potestas ordinaria et delegata (can. 196—210); reductio clericorum ad statum laicalem (can. 211—214).

De clericis in specie: de suprema potestate (can. 218—328); de potestate episcopali (can. 329—444); de vicariis foraneis (can. 445—450); de parochis (can. 451—470); de vicariis parochialibus (can. 471—478); de ecclesiarum rectoribus (can. 479—486).

De religiosis. De confessariis et capellanis (can. 510—530).

De laicis. De fidelium associationibus in genere (can. 684—699); de fidelium associationibus in specie (700—701); de tertiariis (can. 702—706); de confraternitatibus et piis unionibus (can. 707—719); de archiconfraternitatibus et primariis unionibus (can. 720—725).

Responsiones praeparandae iuxta „Codicem Juris Canonici“, subsidium necessarium ks. dr. J. Młynarczyk, *Prawo Kościelne według kodeksu Piusa X*. Tom pierwszy prawo osobowe. Sandomierz. 1918.

E Historia Ecclesiastica.

1. Starożytność chrześcijańska. Okres I. Założenie rozszerzenie i prześladowanie Kościoła; zarząd kościelny; służba Boża, karność; herezje i odszczepieństwa. Okres II. Rozszerzenie Kościoła; herezje i spory teologiczne; organizacja kościelna; służba Boża, karność i obyczaje.

Odpowiedzi podług całkowitej treści dz. ks. Władysław Krynicki. *Dzieje Kościoła Powszechnego*, Włocławek (odnośne okresy I i II z I epoki).

2. Patrologja w zarysie. Określenie Ojca Kościoła. Ojcowie apostołscy; pisarze kościelni, doktorowie Kościoła. Ojcowie łacińscy: Tertullian, św. Cyprian, Laktancjusz, św. św. Pasya, Ambroży, Augustyn, Hieronim, Piotr Chryzolog, Leon Wielki, Grzegorz W., Beda, Piotr Damian, Bernard. Ojcowie greccy: Orygenes, św. Efrem, św. św. Cyryl Jerozolimski, św. Bazyli W., św. Grzegorz Nyseński, św. Grzegorz Nazjanzeński, św. Jan Chryzostom. Ojcowie pomniejsi łacińscy i greccy. O czytaniu pism Ojców Kościoła.

Odpowiedzi podług dz. ks. W. Krynickiego, *Wymowa święta*. Warszawa, 1906, str. 173—241.

E Liturgika.

Wiadomości wstępne. O liturgii wogóle i o źródłach prawa liturgicznego: o księgach liturgicznych; dekretach św. Kongregacji Obrzędów; zwyczajach; powadze rubrycystów. O języku, śpiewie i muzyce liturgicznej. O sprzętach, szatach i bieliznie liturgicznej.

O środkach rozwinięcia kultu: Kościół i jego wewnętrzne urządzenie. Ołtarz. Tabernaculum. Światło. Konsekracja kościoła.

Odpowiedzi podług dz. Biskupa A. J. Nowowiejskiego, *Ceremonjał parafjalny*. Płock, 1916, t. I. str. 1—19, oraz konieczne przeczytanie dz. Biskupa J. Fischera *Konsekracja Kościoła*. Przemysł, 1911.

Ex Homiletica et Catechetica.

Metodyka nauczania religji.

Odpowiedzi na wszelkie kwestje umieszczone w dz. ks. Spirago, *Metodyka nauczania religji* tłum. ks. Galanta.

Insuper omnes RRDD. Neopresbyteri adferre secum amino tenentur concionem, a se exaratam et distincte conscriptam cum themate:

„Obowiązki pracodawców względem pracowników i pracowników względem pracodawców“.

Uwzględnić należy encyklikę Leona XIII „Rerum novarum“ oraz zarzuty, czynione przez socjalistów. Pomocnicze dzieła: Arcybiskup Bilczewski. *List pasterski o kwestji społecznej*, wydany osobno lub w cyklu *Listy pasterskie*. Mikołów—Warszawa, 1908; artykuł ks. dr. N. Kilchena, *Kościół a sprawa społeczna* w nowopowstałym miesięczniku *Przewodnik Społeczny*, Poznań, 1919. (№ 1. Październik. Cena zeszytu 3 Mk. 50 f.) także artykuł A. L. Szymańskiego, *Robotnik chrześcijański wobec zadań chwili bieżącej*. Inne dzieła i broszury wylicza i omawia ks. A. Szymański w dz. *Uświadomienie katolickie*, Warszawa, 1913, str. 108—122.

Examen „ad beneficia curata“.

In vim decreti Excellentissimi Domini Ordinarii Loci de d. 14 Novembris 1919 a. № 3595 in aedibus Seminarii (in Janów) die 23 Septembris 1920 anni peragetur examen „ad beneficia curata“, ad quod sacerdotes, annis 1914, 1913, 1912, 1911, 1910, comparere omnino tenentur.

Ex decisione S. Congregationis S. Concilii de die 20 Maii 1908 an. praedicti sacerdotes persolvent examen in scriptis, per horam temporis ex Homilologica vel Catechesi.

Insuper subeunt examen orale, juxta programma, quod sequitur:

E Theologia Morali.

Cursus integer.

Justa textum op. A. Tanqueray. *Synopsis Theologiae Moralis et Pastoralis* (tres tomi) aut A. Tanqueray et E. M. Quevastre, *Brevior Synopsis Theologiae Moralis et Pastoralis*, Romae, 1912; vel H. Noldini, *Summa Theologiae Moralis* (Oeniponte) una cum spucuto A. Schmitt. *Supplementum costinens ea, quibus ex Codice prius Canonici Summa Theologiae Moralis.. H. Noldin vel muntatur vel explicatur*, Oeniponte, 1918.

E Theologia Pastoralis.

Cursus integer. Odpowiedzi podług dz. ks. dr. K. Dębiński, *Podręcznik Praktyczny Teologii Pastorskiej*, Warszawa, 1915 r., 2 tomy.

E Scriptura Sacra.

1. Hermeneutyka Biblijna:

Noematyka, czyli nauka o sensach w Piśmie św.: sens w Piśmie św.; sens dosłowny, duchowny, wywnioskowny i przystosowany.

Heurystyka: sprawdzian filozoficzny w odnajdywaniu sensu; sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne.

Wykładowia protestancka, racjonalistowska i żydowska.

Proforystyka.

Odpowiedzi podług dz. ks. A. Szlagowskiego, *Wstęp do Pisma św t. III Hermeneutyka* (Warszawa)

2. Wstęp do dziejów Apostolskich i Listów św. Pawła.

Odpowiedzi podług dz. ks. dr. A. Szlagowskiego, *Nowy Testament* Warszawa, 1913, wyd. 2-gie (str. 447—450; 585—596; 655—657; 711—713; 748—750; 770—772; 792—794; 823—826; 838—839; 847—851; 883—884; 888—892). Do czytania się dz. ks. Górskiego, *Listy św. Pawła*, Sandomierz, lub Fouard'a, *Św. Paweł*, Warszawa, 2 tomy.

3. Komentarz na Psalmy.

Podług dz. ks. J. Kruszyńskiego. *Księga Psalmów Dawidowych*, Włocławek—Warszawa.

E Theologia Dogmatica.

Tractatus de Deo Sanctificatore. De gratia. Gratiae notio, divisiones; errores circa gratiam. Gratiae actualis natura, necessitas, dispensatio, gratuita; universalitas quoad justos, peccatores, infideles, parvulos.

De concordia gratiae cum libero arbitrio. Gratiae habitualis expositio. Dispositiones ad justificationem; natura justificationis; proprietates (incertitudo; amissibilitas, inaequalitas). Meriti definitio, species conditiones; existentia ac obiectum.

Tractatus de sacramentis in genere. Sacramenti definitio, species, convenientia institutionis. Existentia Sacramentorum (ante Christum). Sacramentorum Novae Legis existentia. Materia et forma principia (dogmatica tantum). Sacramentorum effectus: gratia (quotuplex); gratia sacramentatis; character (existentia eius, natura, dotes). Causa sacramentorum instituens et ministrans. Subiectum sacramentorum (principia dogmatica). Sacramentalia.

Tractatus de sacramento Baptismi. Baptismi notio, existentia; materia et forma. Validitas Baptismi sive per immersionem, sive per infusionem, sive per aspersionem collati. Effectus Baptismi: gratia remissiva peccati et poenae peccato dehae; cha-

racter. Minister Baptismi. Necessitas Baptismi aquae. Baptismus fluminis, sanguinis. Paedobaptismus validus et licitus est.

Tractatus de sacramento Confirmationis. Confirmationis notio; existentia; materia et forma; effectus. Minister ordinarius et extraordinarius. Subiectum Confirmationis.

Tractatus de SS. Eucharistia. Nomina, figurae SS. Eucharistiae. Mysterium praesentiae realis. Eius veritas probatur. Modus praesentiae realis, quo Christus incipit esse sub speciebus (transsubstantiatio) quousque permanet. Cultus Eucharistiae debitus. Habitus inter mysterium hoc et rationem.—Sacramentum Eucharistiae. Existentia huius sacramenti; natura. Materia (valide conficitur Eucharistia sive in pane azymo sive in fermentato). Forma. Epiclesis. Effectus, minister, necessitas. Communio sub utraque specie. Subiectum.—Sacrificium Missae: Notio, existentia (Missa est verum Novae Legis sacrificium), Essentia huius sacrificii. Effectus sacrificii Missae.

Tractatus de Deo Remuneratore. (Eschatologia). Novissima: mors, iudicium particulare. Infernus: existentia, poenae inferni (aeternitas, natura, gradus—poenarum. Purgatorium: existentia; natura poenarum purgatorii. Communio sanctorum. Coelum: gloria animae (visio beatifica, amor beatificus), gloria corporis.—Iudicium universale; signa futuri iudicii; certitudo; circumstantiae. Dotes corporum gloriosorum atque damnatorum. Error Millenariorum.

Responsiones juxta textum op. A. Tanquerey, *Synopsis Theologiae Dogmaticae Specialis*, ed. XI.

Ex Jure Canonico.

De delictis et poenis juxta textum „Codicis Juris Canonici
Natura delicti (can. 2195); qualitatis et quantitatis delicti ratio (can. 2196); divisiones delicti (can. 2197—2198). Imputabilitas delicti (can. 2199). Causae, aggravantes et minuentes imputabilitatem delicti (can. 2200—2208). Cooperantes ad delictum (can. 2209). Juridici effectus delicti (can. 2210—2211). Conatus delicti (can. 2212—2213).

Poenae in universum. Jus coercitivum Ecclesiae (can. 2214). Notis poenae ecclesiasticae (can. 2215). Species harum poenarum (can. 2216—2217). Applicatio poenarum (can. 2218). Interpretatio poenarum (can. 2219). Superior potestatem coactivam habens—usus huius potestatis (can. 2220—2225). Subiectum (can. 2226—2235). Remissio poenarum (can. 2236—2240).

Censurae. Notio censurae in genere (can. 2241); normae censurarum infligendarum (can. 2241 § 2, 2242—2244); divisio censurarum (can. 2245); reservatio censurae (can. 2246—2247; absolutio a censuris (can. 2248—2254).

Species censurarum (can. 2255—2256). Excommunicatio: notio (can. 2257); excommunicatorum alii vitandi, alii tolerati (can. 2258). Effectus excommunicationis (can. 2259—2267).

Interdictum: notio (can. 2268 § 1); species (interdictum locale et personale—can. 2268 § 2—2269); effectus (can. 2270—2277).

Suspensio: notio (can. 2278); species (can. 2279); effectus (can. 2280—2285).

Poenae vindicativae. Notio earum (can. 2286); principia generalia (can. 2287—2290). Poenae vindicativae communes—recensentur (can. 2291—2292). Infamia (can. 2293—2295; inhabilitas (can. 2296); mulcta pecuniaria (can. 2297). Peculiares poenae vindicativae

clericorum (can. 2298—2305). Remedia poenalia recensentur (can. 2306). Monitio et correptio (can. 2307—2309). Praeceptum (can. 2310), Vigilantia (can. 2311). Poenitentia (can. 2312—2313).

Delicta contra fidem et unitatem Ecclesiae (can. 2314—2319). Delicta contra religionem (can. 2320—2329). Delicta contra auctoritates, personas et res ecclesiasticas (can. 2330—2349). Delicta contra vitam, libertatem, proprietatem, bonam famam et bonos mores (can. 2350—2359). Crimen falsi (can. 2360—2363). Delicta in administratione vel susceptione ordinum aliorumque Sacramentorum (can. 2364—2375). Delicta contra obligationes proprias status clericalis (can. 2376—2388). Delicta circa dignitates, officia et beneficia ecclesiastica (can. 2390—2403). Abusus potestatis vel officii ecclesiastici (can. 2404—2409).

Subsidium necessario adhibendum op. ks. dr. J. Grabowski, *Karne Prawo Kościelne w nowym Kodeksie*, Lwów, 1918.

Ex Historia Ecclesiastica.

Czasy nowsze—od rewolucji francuskiej do czasów obecnych. Kościół we Francji i we Włoszech; dzieje Kościoła w innych krajach Europy; działalność Kościoła; herezje; wyznania akatolickie.

Pontyfikaty Piusa IX, Leona XIII, Piusa X i Benedykta XV obszerniej.

Odpowiedzi podług tekstu dzieła B-pa Krynickiego, *Dzieje Kościoła Powszechnego*, Włocławek (wyd. ostatnie) — okres ostatni; B-pa Pelczara, *Pius IX i jego wiek*, a zwłaszcza tegoż *Pius IX a Polska*; ks. dr. A. Szlagowskiego, *Leon XIII, Żywot i prace*, Warszawa (wyd. „Biblioteki dzieł chrześcijańskich”); ks. dr. Momieltowskiego, *Pius X. Żywot i prace*; ks. Oraczeńskiego, *Benedykt XV; Działalność Benedykta XV w czasie ostatniej wojny* podług artykułu, druk. w „*Wiadomościach Diecezjalnych Podlaskich*”.

E Liturgika.

Przepisy Rytuału. Ceremonje pogrzebowe. Administrowanie Sakramentów św.: Chrzest dorosłych; przepisy, dotyczące wystawienia Najśw. Sakramentu podczas XII godzinnego nabożeństwa; administrowanie Ostatniego Namaszczenia (can. 945—247). Ceremonje poświęceń osób, miejsc i rzeczy (brevior formula święcenia dzwonów). Ceremonje okresowe: pasterka; zakończenie roku cywilnego; Trzech Króli; Święcenie gromnic, popiołu; pasje i droga krzyżowa; ceremonje wielkotygodniowe; rezurekcja; procesje, w dni krzyżowe; Boże Ciało; Zaduszki. Ceremonje okolicznościowe: prymicje i sekundacje kapłańskie; jubileusz małżeński; przyjęcie i wizytacja biskupa w parafii; wystawienie relikwii i obnoszenie ich na procesji.

Odpowiedzi podług dz. Bpa A. Nowowiejskiego, *Ceremonjał parafjalny*, Płock, 1916, t. II—i (cały).

№ 4088.

15 grudnia 1919.

III. Ogłoszenie o święceniach wyższych.

Do W.W. Rs.Rs. Proboszczów wszystkich parafij diecezji Podlaskiej.

W myśl kan. 998—1000, z polecenia J. E. Biskupa — Ordynariusza, wzywa wszystkich W. W. I. I. Ks. Proboszczów, ażeby, po otrzymaniu niniejszego, w najbliższą niedzielę ludowi, zebranemu na sumie, ogłosili z ambony: „Kandydatami do święceń subdiakońskich

w dniu 22 lutego 1920 r. są następujący alumni Seminarjum tutejszego, klerycy; Jan Kazimierczak, urodzony w parafii Knychówek; Władysław Pogonowski, urodzony w parafii Zbuczyn; Konstanty Grzybowski, urodzony w parafii Radom; Aleksander Zalski, urodzony w parafii Maciejowice; Onufry Latuszek, urodzony w parafii Górzno. Ktoby wiedział o jakiej przeszkodzie, na sumieniu obowiązany jest w ciągu tygodnia zawiadomić proboszcza“.

W razie zameldowania przeszkody należy spisać odpowiedni protokół i wraz z opinią o świadku niezwłocznie przesłać do Kurji w Janowie.

Oficjał Biskup Pentakomieński, Sufragan Podlaski
† Czesław Sokołowski.

Notariusz Ks. M. Stefanowski.

№ 4134.
19—XII—1919.

IV. Wyjaśnienie w sprawie świąt.

Do WJ. Ks. Dziekana

(wysłano w swoim czasie oddzielne odezwy).

Władza Diecezjalna ustawicznie otrzymuje wiadomości, że w sprawie odprawiania nabożeństw w dni świąteczne, wszystkie dotąd bez wyjątku obchodzone oraz w dni świąt parafjalnych, pomiędzy ludem rozsiewane są wieści błędne i bałamutne. Wobec tego, z polecenia J. E. Biskupa W. I. Ks. Dziekan poleci Duchowieństwu dekanalnemu, iżby ludowi wiernemu tłómaczyło, że wszystkie dotąd zaprowadzone nabożeństwa w niedziele i wszystkie święta będą z tą samą uroczystością odprawiane oraz ażeby W. I. Ks. Dziekan ściśle czuwał nad wykonaniem tego obowiązku przez W. W. I. I. Ks. Proboszczów, Rektorów i Kapelanów, o wszelkich uchybieniach zawiadamiając niezwłocznie Kurję Diecezjalną.

Jeżeli jakie święto doroczne wypadnie w piątek lub w dzień postny, Proboszcz nie może pozwolić na używanie pokarmów mięsnych bez uprzedniej dyspensy Ordynariusza. Prawo (kan. 1252 § 1) udziela dyspensy, o ile w piątek lub w dzień postny, (z wyjątkiem dni wielkiego postu) wypadnie Boże Narodzenie, Nowy Rok, Trzech Króli, Niepokalane Poczęcie oraz Wniebowzięcie N. M. P., ŚŚ. Piotr i Paweł, Wszyscy Święci.

№ 4238.
31—XII—1919.

V. Modlitwy przed i po lekcjach.

Zjazd Biskupów Polski na sesji VI—29 sierpnia 1919 r. zatwierdził następujący tekst modlitwy szkolnej.

Modlitwa przed lekcjami: „Duchu Święty, który oświecasz serca i umysły nasze, dodaj nam ochoty i zdolności, aby ta nauka była dla nas z pożytkiem doczesnym i wiecznym. Przez Chrystusa Pana Naszego. Amen.

Marjo, Królowo Korony Polskiej, módl się za nami..”

Modlitwa po lekcjach: „Dzięki Ci, Boże, za światło tej nauki. Pragnę abym nią oświecony mógł Cię zawsze wielbić i wolę Twoją wypełniać na wieki. Przez Chrystusa Pana naszego Amen.“

№ 4239.
31—XII—1919.

VI. Wyjaśnienie w sprawie inwentarza fundi Instructi.

Z polecenia J.E. Biskupa wyjaśnia się, iż, przy formowaniu inwentarza fundi instructi, przy zakończeniu zamiast „delegowany

ze strony Władzy Diecezjalnej i delegowany ze strony Władzy Administracyjnej", winien być napis: „Dziekan dekanatu NN. i podpis“, (ob. „Wiadomości“ styczeń r. b. str. 24); na początku zas szematu (ob. tamże str. 14) po wyrazach „zatwierdzony przez Władzę Diecezjalną“ należy bezpośrednio dopisać „dn. 5 Grudnia 1919 r. № 3984“.

Inwentarze sporządzają Księża Proboszczowie pod kontrolą i nadzorem Księży Dziekanów.

№ 166.
17—1—1920.

VII. Rozporządzenie o Imperatach.

J.E. Biskup poleca i zarządza, aby we wszystkich Mszach św., odprawianych w całej diecezji, dodawane były następujące imperaty:

- 1) w niedziele—pro Papa;
- 2) w poniedziałki— pro Antistite;
- 3) we wtorki—pro se ipso sacerdote (nr. 20 inter orationes diversas);
- 4) w pozostałe dni tygodnia—pro concordia (Nr. 9 inter orationes diversas).

Imperatę opuszcza się: 1) w niedziele I i II kl. (t. j. niedziele adwentowe oraz od Septuagesimy aż do Przewodniej włącznie); 2) w duplicja I i II kl.; w wigilję Bożego Narodzenia i Zielonych Świątek; 4) w Oktawy uprzywilejowane (t. j. Bożego Narodzenia, Trzech Króli, Wielkiejnocy, Wniebowstąpienia Pańskiego, Zielonych Świątek i Bożego Ciała), oraz 5) wtedy, jeżeli z rubryk wypadnie we Mszy św. więcej, niż trzy oracje.

U W A G A: Jeżeli wypadnie brać orację de Sanctissimo, należy ją umieścić przed imperatą.

Dni, w które należy dodawać Imperatę, są zaznaczone w tekście rubryceli przez dodanie we właściwym miejscu: „imp“.

VIII. Suspensa Ks. Andrzeja Koszowskiego.

Kurja podaje do wiadomości Wielebnego Duchowieństwa, iż ks. Andrzej Koszowski, kapłan diecezji Podlaskiej, dekretem J.E. Biskupa z d. 31 stycznia r. b., za przestępstwa w Kan. 144 przewidziane, został na mocy Kan. 2331 § 1 zasuspendowany, aż do odwołania, a divinis (Kan. 2279 § 2, n. 2).

Wikariusz Generalny Prałat Katedralny
Ks. Dr. K. Dębiński.

Notariusz Ks. M. Stefanowski.

Informacje z prawa państwowego.

I. Wydawanie kopji metryk. (ob. „Wiadomości“ z r. z. str. 206).

Ministerstwo W. R. i O. P. pod dniem 19 — XII — 1919 r. № 11426/5347, zawiadomiło Kurję, iż: „Ministerstwo Sprawiedliwości w sprawie wydawania Kopij aktów Stanu Cywilnego, udzieliło następujących wyjaśnień: 1-o w wypadkach gdy akty stanu cywilnego spisane są wyłącznie w języku rosyjskim, urzędnik Stanu Cywilnego nie może wydawać tylko samego przekładu tekstu rosyjskiego, ponieważ taki dokument nie miałby żadnego znaczenia prawnego, jako nieistniejący w księgach Stanu Cywilnego; 2-o w wypadkach tych wypisy z ksiąg muszą być wydawane w języku oryginału, ponieważ w myśl art. 83 K. C. P. wypisy muszą być zgodne z księgami; do oryginału jednak należy dołączać przekład w języku polskim, jako państwowym; 3-o urzędnik stanu cywilnego może poprzestać na

wydawoniu odpisu tylko tekstu polskiego, jeżeli w księgach akt stanu cywilnego był spisany w dwóch językach, a w tej liczbie i w języku polskim.

II. Cięcie lasu parafjalnego na budynki kościelne.

Na skutek przedstawienia J. E. Biskupa do Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie cięcia lasu parafjalnego na budynki Kościelne, toż Ministerstwo pod d. 19 grudnia 1919 r. Nr. 11735/5591 nadesłało następującą odpowiedź: „ Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych z d. 2/XII r. b. Nr. 269/S. III powiadomiło, że jakkolwiek do czasu wydania aktu ustawodawczego, mającego rozstrzygnąć kwestję tytułu własności dóbr po-unickich cerkiewnych, nie może być dopuszczona eksploatacja dawnych unickich lasów przez parafię po-unickie, w celu jednak nie tamowania życia parafjalnego zezwala na ulgowy, a nawet bezpłatny wydatek drzewa z lasów skarbowych lub należących do parafij po-unickich; w tym celu winny być przez dozory kościelne w każdym wypadku podawane ilości materiałów drzewnych oraz ich ściśle określone wymiary według kosztorysu budowlanego“.

W podobnych wypadkach podania skierowywać należy do Kurji, która, w myśl odezwy Ministerstwa, stwierdzać winna konieczność wydzielenia danej parafji odnośnej ilości budulca.

KRONIKA KOŚCIELNA.

I. Powitanie Kardynałów w Warszawie.

Zrządzeniem Opatrzności uwolniona z więzów Ojczyzna nasza weszła na stopę samodzielnych państw europejskich. Stolica Apostolska, która, przez cały czas trwania naszej niedoli, była prawie jedynym rzecznikiem nieprzedawnionych praw Narodu naszego do bytu samodzielnego, to zmartwychwstanie Ojczyzny do życia zmanifestowała i zaakcentowała, powołując do godności Kardynalskich J.E. Ks. Dra Aleksandra Kakowskiego, arcybiskupa metropolitę Warszawskiego oraz J.E. Ks. Dra Edmunda Dalbora, arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego.

Nowi i pierwsi w odrodzonej Polsce Purpuraci zostali kreowani na Konsystorzach: tajnym, w d. 15 grudnia r. ub. i publicznym w d. 18 t. m.

Po otrzymaniu kapeluszy kardynalskich w Rzymie Ich Eminencje w d. 10 stycznia r. b. przybyli do Warszawy, wioząc z sobą ofiarowaną przed 50-ciu z górą laty przez Piusa IX świecę z Kanonizacji św. Józefata, a którą Ojciec św. oddał na przechowanie O.O. Zmartwychwstańcom w Rzymie pod warunkiem, aby ją zapalono w archikatedrze Warszawskiej wtedy, gdy Polska odzyszcze swój byt samodzielny.

Stolica Polski przygotowała się odpowiednio na powitanie Nowokreowanych Purpuratów. Przybyli również na tę uroczystość do Warszawy wszyscy prawie J.J.E.E. Ks.Ks. Biskupi Polscy, a wśród nich i nasi obaj Najdostojniejsi pasterze.

W niedzielę d. 11 stycznia, mimo niepogody, od wczesnego rana liczne rzesze wiernych poczęły się gromadzić przed archikatedrą

przed kościołem św. Anny oraz przy pałacu arcybiskupim, o godz. zaś 10 rano w pałacu zgromadził się cały prawie nasz polski episkopat, przedstawiciele duchowieństwa, Rządu i Sejmu, władz wojskowych i cywilnych oraz korporacji społecznych.

O godz. 10 i pół weszli na salę Ich Eminacje przybrani we wspaniałe purpurowe szaty kardynalskie. Pierwszy powitał polskich kardynałów J.E. Ks. Arcybiskup Achilles Ratti, Nuncjusz Apostolski i w dłuższej mowie, wypowiedzianej po włosku złożył swe gratulacje i życzenia. Następnie przemawiali po polsku: w imieniu episkopatu J.E. Ks. Józef Bilczewski, arcybiskup Lwowski ob. ł.; J.E. Ks. K. Ruszkiewicz—w imieniu Kapituły metropolitalnej i duchowieństwa archidiecezji Warszawskiej; prezydent ministrów p. Skulski; marszałek Sejmu p. Trąpczyński; p. Baliński prezes Rady miejskiej oraz p. Czyżewski, przedstawiciel Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich.

Na powitania i życzenia odpowiedział Jego Eminencja Kardynał Dalbor, zaznaczając, że wyniesienie do godności kardynalskiej dwóch jednocześnie arcybiskupów polskich jest tem samem wyróżnianiem przez Stolicę Apostolską narodu naszego wobec całego świata i zamianowaniem, iż Polska staje znów w rządzie państw europejskich. Poczem Jego Eminencja Kardynał Kakowski, zwracając się do przedstawiciela Robotników Chrześcijańskich, zakomunikował, iż Ojciec św. interesuje się specjalnie kwestją robotniczą w Polsce i że w tej sprawie przywiózł otrzymany od Ojca św. list, który wkrótce zostanie publicznie ogłoszony.

Po skończonych powitaniach wszyscy zebrani w pałacu udali się przed kościół św. Anny, gdzie oczekiwały już delegacje korporacji i zrzeseń, cechy ze sztandarami i bractwo kościelne z chorągwiami, a skąd miał ruszyć procesjonalny pochód do archikatedry.

W kilka minut ujrzeliśmy, jak czterej kapłani, wychowawcy Kolegium polskiego w Rzymie, zbliżyli się przed kościół, wioząc w powozie „świecę Piusa IX“; za nimi w drugim powozie nadjechali Ich Eminencje Księża Kardynałowie. Ustawiona przed kościołem kompanja honorowa piechoty sprezentowała broń, orkiestra zaś odegrała „Jeszcze Polska nie zginęła“, a obecni powitali Kardynałów głośnie „niech żyją“.

Po wyjściu z powozu Ich Eminencje, otoczeni Episkopatem i duchowieństwem, weszli do kościoła św. Anny, a po modlitwie przy relikwjach św. Ładysława z Gielniowa, patrona Warszawy, ruszyła procesja z tegoż kościoła do archikatedry.

Kościół metropolitalny odświętnie przybrany i wspaniale oświetlony. Nawę główną zajęły cechy i Korporację, boczne—wierni, przybyły z zarezerwowano dla J.J.E.E. Księży Biskupów przedstawiciele Kapituły, Sejmu, Rządu i t. d.

Ich Eminencje, w otoczeniu asysty podeszli do Wielkiego Ołtarza i tutaj J.E. Kardynał Dalbor zaintonował „Te Deum“, poczem rozpoczął uroczystą Mszę św., J.E. zaś Kardynał Kakowski zajął miejsce na klęczniku specjalnie przygotowanym pod lożą królewską. Po zaintonowaniu „Gloria“ marszałek Trąpczyński zapalił „świecę Piusową“. Po „Credo“ wszedł na ambonę J.E. Ks. Józef Sebastian Pelczar, biskup Przemyśki ob. ł.: jako ostatni z żyjących pierwszych wychowawców Kolegium polskiego w Rzymie i naoczny świadek Kanonizacji św. Józefata oraz wręczenia świecy przez Piusa IX O.O. Zmartwychwstańcom z poleceniem zapalenia jej w zmartwychwstałej Polsce, wygłosił wspa-

niałe przemówienie przygodne na tle uroczystości. Między innemi wspomniał o wielkiej miłości i gorącym sercu Piusa IX dla naszego narodu, o czem, niestety, wielu nie wie i nie czci tak, jak powinno pamiętać wielkiego papieża, a nawołując do wdzięczności dodał: gdy Bóg dozwoli, że dojdzie do skutku sprawa beatyfikacji Piusa IX, naród winien Mu poświęcić jedną z kaplic na Wawelu, o czem (zwracając się do Episkopatu) pamiętajcie Wy, Pasterze polscy“....

Najdostojniejszy nasz Pasterz, Kapituła Katedralna, Księża Dziekanów oraz przedstawiciele Duchowieństwa ze wszystkich dekanatów, zebrani w Siedlcach w d. 22 stycznia r. b. na Konferencji XX. Dziekanów, wysłali do Ich Eminencji Księży Kardynałów następujące pisma gratulacyjne:

Do Jego Eminencji

J.W. Ks. Kardynała Dr. Edmunda Dalbora
Prymasa i Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego
w Poznaniu.

Wasza Eminencjo,
Najdostojniejszy Prymasiel

Ojciec św. Benedykt XV, z niewyczerpanej dobroci swojej dla narodu polskiego, wyniósł Waszą Prymasowską Mość do wysokiej godności członka Św. Kolegium Kardynalskiego.

Rozumiemy, że przyozdobienie purpurą kardynalską naszego Prymasa stwierdza drogą i cenną nam pamiątkę dziejową stolicy Gnieźnieńskiej, a zarazem uwieńczy wielkie zasługi dla Kościoła, które Wasza Eminencja położył zwłaszcza przy odrodzeniu naszej Ojczyzny.

To też w chwili tak uroczystej Biskup z Kapitułą Katedralną Podlaską, dziekanami i przedstawicielami całej diecezji, zebranymi na konferencję w d. 22 stycznia 1920 r. w Siedlcach, zasyłają Waszej Eminencji wyrazy czci najgłębszej oraz serdeczne życzenia obfitych łask Bożych „ad multas optimosque annos“.

Siedlce, d. 22 stycznia 1920 r.

(następują podpisy).

Do Jego Eminencji

J. W. Ks. Kardynała Dr. Aleksandra Kakowskiego
Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego
w Warszawie.

Wasza Eminencjo,
Najdostojniejszy Metropolito

Ojciec św. Benedykt XV raczył Waszą Arcypasterską Mość powołać do św. Kolegium Kardynalskiego.

Z radością witamy tak wielkie odznaczenie naszego Najdostojniejszego Metropolity, który pierwszy z arcybiskupów Warszawskich przyoblekł św. purpurę, jako dowód zaufania Stolicy Świętej do Jego Najdostojniejszej Osoby, a zarazem uznanie dla prac i trudów, podjętych w sprawie Kościoła św. w Polsce.

To też w dniu dzisiejszym Biskup z Kapitułą Katedralną Podlaską, dziekanami i przedstawicielami całej diecezji, zebranymi w Siedlcach na konferencję, składają Waszej Eminencji wyrazy głębokiej wdzięczności za gorący udział w wznowieniu skasowanej przez rząd rosyjski diecezji podlaskiej oraz za udzielenie pracowników z pośród swojego kleru, nawet z uszczerbkiem własnej diecezji, przyczem

łączy uczucia głębokiej czci i oddania z gorącymi życzeniami: aby Bóg najwyższy darzył Najdostojniejszego Purpurata naszego Metropolite obfitemi łaskami przez długie lata.

Siedlce, d. 22 stycznia 1920 r.

(następują podpisy).

II. Narady J.J.E.E. Ks.Ks. Biskupów.

W dniu 11 i 12 stycznia r. b. odbyły się pod przewodnictwem J.E. Ks. Kardynała Prymasa Dr. E. Dalbora, Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego, w pałacu J.E. Ks. Kardynała Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego narady Księży Biskupów, przybyłych do Warszawy w celu wzięcia udziału w uroczystościach, związanych z powitaniem Ich Eminencyj. Sekretarzem Konferencji był J.E. Najdostojniejszy nasz Pasterz—Ordynariusz.

Kronika miejscowa.

I. Pierwsza wilja w Seminarjum.

*Już z Podlasia odeszła Moskwy czerń szatańska;
Po pół wieku zamknięcia i strasznych katuszy
Cudem Boskim wskrzeszona Uczelnia Kapłańska
W Janowie tryska życiem i weselem duszy.*

*Odżyły dawne czasy. Już nie zmarłych cienie,
Ale żywe postacie licznych sług ołtarza
Spieszą spożyć wilję w murach refektarza,
By uczyć wzorem przodków Boże Narodzenie.*

*Jakiż to rzewny widok! Stoły siankiem kryte
Na pamiątkę ubóstwa Betleemskiej szopy,
Bieluchnymi obrusy gustownie spowite,
Kilka świec i lamp płonie; w kątach słomy snopy.*

*Biskupi biorą w ręce wilijny opłatek
I obchodzą kolejno zebranych,
Przemawiają serdecznie, jak ojce do dzieci
Łamią się z każdym, życzą mu łask pożądaných.*

*Wszyscy zasiedli społem. Jak rodzina Boża
Spożywają z weselem wilijne potrawy;
Raz w raz śpiewa kolędy duchowna młodzież boża,
Czas upływa wśród miłej niewinnej zabawy.*

*Za chwilę w górnej sali, przy blaskach choinki
Arcypasterz, otoczony wieńcem Duchowieństwa,
Przemawia do kochanej Lewitów drużynki
Wpajając ideały miłości i mięstwa.*

*Ale nie koniec na tem. W murach refektarza
Zasiada teraz służba przy wilijnym stole;
Znowu nasz Arcypasterz w roli gospodarza
Zjawia się z Duchowieństwem w tem prostaczków kole.*

*I o Dziecinie Bożej do serc ludu prawi,
Oświeca ich umysły; porusza sumienie,
Łamie się z nimi chlebem, czule błogostawi,
Wnosząc w te proste dusze błogie ukojenie.*

*O siło niespożyta Chrystusowej wiary,
Która do wszystkich zbawcze wyciągasz ramiona,
Uczynsz miłości bliźnich, zaparcia, ofiary...
Za cuda, które działała, bądź błogostawiona!*

w Janowie, 25. XII. 1919

X. M. J.

II. Nabożeństwo za duszę ś. p. biskupa Benjamina Szymańskiego.

Dnia 15 stycznia r. b. wypadła 52-a rocznica zgonu ś. p. Benjamina Piotra Pawła Szymańskiego biskupa Podlaskiego, usuniętego ze stolicy biskupiej w Janowie przez schyzmatyczną Moskwę, a zmarłego w klasztorze O.O. Kapucynów w Łomży.

Dnia tego po Cybawicie w Katedrze Podlaskiej zgromadziło się ze swymi Pasterzami całe duchowieństwo Janowskie które odśpiewało wraz z alumnami Seminarjum Officium Defunctorum za spokój duszy zmarłego biskupa, a Mszę św. żałobną celebrował J.E. Najdostojniejszy Pasterz, poczem J.E. Ks. Biskup Sufragan w podniosłych słowach dał poznać licznie zgromadzonym słuchaczom przepiękną postać wielce zasłużonego w Kościele biskupa, męża niepospolitych zalet ducha i niespożytej siły woli—w końcu męczeńskiego wygnańca ze swej diecezji.

Nabożeństwo zakończył kondukt przy symbolicznej trumnie, rześście oświetlonej i ozdobionej oznakami biskupiego dostojęstwa.

III. Imieniny J.E. Ks. Biskupa Ordynariusza.

Poraz pierwszy w odrodzonej Polsce Janów obchodził imieniny swego Pasterza. Stare mury zamku biskupów łuckich, po śmierci ostatniego w janowskiej rezydencji pana swego biskupa Adama Naruszewicza, nie miały szczęścia gościć u siebie księżęcia Kościoła. Przeszło stuletnia niewola moskiewska wygnała stąd biskupów, a pasterze diecezji Podlaskiej szukać musieli przytułku w ciasnych murach gmachów katedralnych. Lecz runęły trony ciemiężców naszych, Polska odrodziła się z popiołów, ze zgłiszcz powstała, a prawy gospodarz prawdziwie „swój do swego“ przyszedł, by objąć w posiadanie to, co do jego poprzedników należało. Biskup Podlaski objął nie tylko katedrę, ale i właściwą siedzibę biskupią. I uroczyście Pasterz wskrzeszonej diecezji w dniu 19 stycznia obchodził swe Imieniny, pierwsze w Janowie.

W przeddzień Najdostojniejszemu Solenizantowi składało życzenia całe duchowieństwo janowskie, przedstawiciele władz państwowych

i społecznych oraz inni, a następnie wieczorem Przeświecona kapituła Katedralna z miejscowym duchowieństwem miała zaszczyt gościć swego Pasterza w mieszkaniu Ks. Kan. Kalickiego.

W sam dzień Imienin uroczyste nabożeństwo w katedrze, wobec Najdostojniejszego Solenizanta i całego kleru miejscowego, celebrował J.E. Ks. Biskup Czesław Sokołowski, Sufragan Podlaski. Kościół cały pełen był wiernych, którzy w ten sposób zaznaczyli swą miłość względem ukochanego Pasterza.

Wieczorem Seminarjum, dając wyraz swym uczuciom, urządziło miły koncert, na który złożyły się deklamacje i śpiewy alumnów, poprzedzony prześliczną mową Rektora Seminarjum J.E. Ks. Biskupa Sufragana. We wszystkim widać było, jak gorąco kochany jest Najdostojniejszy nasz Pasterz.

Oby Cię Pan Bóg, Najdostojniejszy Pasterzu nasz, zachował w długie lata dla dobra Kościoła św.

Ad multos annos!

Z Seminarjum.

Rektor Podlaskiego Seminarjum Diecezjalnego Benedykta XV w Janowie—składa gorące „Bóg zapłać“.

1. Parafjanom z Dołhy za powtórnie ofiarowane dla alumnów 40 bułek chleba z inicjatywy życzliwej WKs. Proboszcza Stefana Szalkowskiego (5 stycznia 1920 r.)

2. Parafjanom z Kornicy, za ofiarowane ze zbożnej inicjatywy WKs. Feliksa Ziemińskiego, proboszcza miejscowego, dla alumnów 9 $\frac{1}{2}$ puda żyta; 31 $\frac{1}{2}$ fun. grochu; 37 fun. prosa; 2 pudy mąki pytl.; 1 $\frac{1}{2}$ puda kaszy; 17 fun. słoniny; 6 fun. mięsa; 2 kopy jaj; 5 bułek chleba; 3 $\frac{1}{2}$ puda kartofli; 53 Mk. i 3 rb. ofiarą pieniężną, oraz 200 Mk. od p. Kazimierzy Rozwadowskiej (9 stycznia 1920 r.)

Niech Bóg wynagrodzi ofiarne serca za zrozumienie potrzeb początkującego Seminarjum Naszego, za co błogosławię ofiarodawcom.

Janów, d. 17 stycznia 1920 r.

Rektor † Czesław Sokołowski.

Biskup Pentakomieński, Sufragan Podlaski.

Dziennik czynności J. E. Ks. Biskupa Podlaskiego:

7 grudnia 1919 r. był J.E. Ks. Biskup na sumie w katedrze.

8 grudnia—Niep. Pocz. N. M. P.—celebrował Jego Eksceleńcja pontyfikalnie sumę w katedrze.

14 grudnia—o 9 rano odprawił Ks. Biskup mszę św. w katedrze oraz po mszy św. przemawiał; o 11-ej był obecny w katedrze na sumie.

21 grudnia—był Ks. Biskup na sumie w katedrze.

24 grudnia—wigilja Boż. Nar.—o 12-ej w południe przyjmował J.E.Ks. Biskup u Siebie duchowieństwo Janowskie z życzeniami świątecznymi; o 5-ej po południu spożył wspólnie z duchowieństwem miejscowym i alumunami wieczerzę wigilijną w Seminarjum duchownem; o 11-ej w nocy odprawił Eksceleńcja pontyfikalnie pasterkę w katedrze.

- 25 grudnia—Boże Narodzenie—odprawił Ks. Biskup uroczystą sumę w katedrze—kazanie wygłosił Ks. Biskup Sufragan; w godzinach południowych składali J.E. Ks. Biskupowi uszanowanie obywatele i urzędnicy Janowa i okoliczni; o 4-ej po południu J.E. Ks. Biskup wraz z J.E. Ks. Biskupem Sufraganiem byli na popisie świątecznym miejscowej ochronki.
- 26 grudnia—podczas sumy, odprawionej w katedrze przez J.E. Ks. Biskupa Sufragana, wygłosił kazanie J.E. Ks. Biskup Ordynariusz;
W godzinach południowych przyjmował Ks. Biskup diecezjan miejscowych i okolicznych przybywających z uszanowaniem i życzeniami.
- 28 grudnia—o 9 rano w katedrze odprawił J.E. Ks. Biskup mszę św. oraz przemawiał; na sumie był obecny w katedrze.
- 31 grudnia—o 12 w południe przyjmował u Siebie Jego Eksceleńcja duchowieństwo miejscowe, przybyłe z życzeniami noworocznymi;
O 4-ej po południu odprawił w katedrze nieszpory uroczyste na zakończenie starego roku.
- 1 stycznia 1920 roku—o 9-ej rano odprawił mszę św. w katedrze;
O 11-ej był na sumie w katedrze; po południu przyjmował Eksceleńcja z życzeniami noworocznymi miejscowe stowarzyszenie „Rozwój“, obywatelstwo okoliczne, oraz urzędników Janowa.
- 3 stycznia—Konferował Ks. Biskup z konserwatorem zabytków sztuki z Siedlec.
- 4 stycznia—o 9-ej odprawił Eksceleńcja mszę św. w katedrze oraz przemawiał;
O 11-ej był w katedrze na sumie—poczem przemawiał do zelatorów i zelatorek Żywego Różańca;
tegoż dnia po nieszporach odprawił Ks. Biskup nabożeństwo adoracyjne w katedrze.
- 6 stycznia—odprawił J.E. Ks. Biskup sumę w katedrze—kazanie wygłosił J.E. Ks. Biskup Sufragan.
- 9 stycznia—J.E. Ks. Biskup Diecezjalny oraz J.E. Ks. Biskup Sufragan wyjechali do Warszawy, by wziąć udział w uroczystości z racji przywiezienia przez kardynałów Polskich „świecy Piusa IX“ oraz w naradzie ks. ks. biskupów.
- 14 stycznia—Jch Eksceleńcje powrócili z Warszawy do Janowa.
- 18 stycznia—J.E. Ks. Biskup o godz. 9 r. odprawił w katedrze Mszę św. i przemawiał, tegoż dnia był na sumie w katedrze.
O godz. 4-ej po południu przyjmował życzenia od miejscowego Duchowieństwa z racji Swych imienin.
- 19 stycznia—o godz. 10-ej J.E. Najdostojniejszy Solenizant był w katedrze na Mszy św. odprawionej na Jego intencję przez J.E. Ks. Biskupa Sufragana. Wieczorem był w Seminarjum na Akademji, urządzonej przez alumnów.
- 20 stycznia—J.E. Ks. Biskup wyjechał do Siedlec, by przewodniczyć na Konferencji XX. Dziekanów.

Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa.

Mianowani: Ks. Feliks Ostoyski, dziekan i proboszcz w Białej, Kanonikiem honor. Kościoła Katedralnego.

Wikariusze: Ks. Franciszek Nowara, kapłan archid. Lwowskiej ob. ł.,—wikariuszem par. Radzyń; O. Stefan Szawaryn, Zak. O.O. Paulinów,—wik. par. Leśna.

BIBLIOGRAFJA.

Pruszkowski Józef Ks., *Martyrologium, czyli Męczeństwo Unji na Podlasiu*, część II, Lublin, 1917, str. 397.

Ks. prałat J. Pruszkowski ma zasłużone imię w literaturze, dotyczącej stosunków kościelnych na Podlasiu.

Za czasów prześladowań schyzmy pod pseudonimem „P. J. K. Podlasiak” wydał następujące z tego zakresu prace: „Historja zjawionego i cudownego obrazu Matki Boskiej oraz kościoła i probostwa w Leśnej na Podlasiu, zabranego na własność prawosławia, ze źródeł urzędowych i autentycznych. (Kraków, 1897, str. 146); „Janów biskupi, czyli podlaski, z dawnych i współczesnych źródeł” (Kraków, 1897, str. XV + 382); „Kodeń Sapiechów, jego kościoły i starożytny obraz Matki Boskiej Gwadelupeńskiej z dawnych i współczesnych źródeł” („Kraków, 1898, str. X + 194 + 3 nie liczb).

W monografiach tych ks. Pruszkowski sięgał do akt dawnych, dzieł specjalnych, wreszcie od czasów prześladowania unitów przez Rosję do osobistych wspomnień, wzbogacając nasze piśmiennictwo w bolesne, a tak drogie sercu katolickiemu opowiadania o wierze i wytrwałości ludu podlaskiego.

W 1905 roku pod tym samym pseudonimem wydał autor część pierwszą dzieła „Martyrologium, czyli Męczeństwo Unji na Podlasiu. Z wiarogodnych i autentycznych źródeł (zebrał i napisał” Kraków). Była to praca w szczególniejszy sposób podająca „opis ciężkiego prześladowania za wiarę unitów... czas męczeństwa ich na Podlasiu przez rząd rosyjski, od roku 1865... do r. 1882 t. j. do czasu zabójstwa cara Aleksandra II i wstąpienia na tron jego syna, Aleksandra III”.

W wydanej w r. 1917 części II autor dalej prowadzi opowieść o gwałtach, zadanych Kościołowi na Podlasiu aż do czasów ostatnich, a właściwie do chwili opuszczenia przez Rosjan Królestwa, czyli do połowy 1915 roku.

Praca ks. Pruszkowskiego nie jest studjum historycznym, lecz raczej osobistym pamiętnikiem autora. Jako pamiętnik stanowi lekturę ciekawą, a pod względem naukowym będzie służył za pomoc przy opracowaniu dziejów prześladowania u nas Kościoła przez Rosjan.

Ks. Pruszkowski w szczególniejszy sposób wysunął w tej 2-jej części „Martyrologium” postać i prace apostolskie zmarłego niedawno biskupa lubelskiego ś. p. Franciszka Jaczewskiego, jako przyjaciel i powiernik zgasłego pasterza, 24 letnia walka biskupa Jaczewskiego z rządem rosyjskim w sprawie unitów podlaskich nakreślona jest tu na tle osobistych wspomnień i rozmów z pasterzem lubelskim oraz jego korespondencji z władzami schyzmatyckimi, którą autor cytuje, streszcza a nieraz dosłownie przytacza.

Książka ks. Pruszkowskiego będzie cenną pamiątką dla wszystkich, którym jest droga pamięć ś. p. biskupa Jaczewskiego. Ma też ośa znaczenie aktualne w sprawie t. zw. „Wyznawców Chełmskich“, wskazując ich przywiązanie do Kościoła i polskości, wielką odrazę do schyzmy i Rosji. Takie stanowisko podlasian jest potężnym dowodem przeciwko zakusom „Ukraińskim“ usiłującym widzieć na Podlasiu ukrytych „rusinów“ swoich sprzymierzeńców w walce z Polską i narodem polskim.

Ks. Jan Urban wykazywał polsność podlasian w artykule „Spór o chełmskich wyznawców“ w „Przeglądzie Powszechnym“ (i w osobnej odbitce w cyklu „Broszury o chwili obecnej“, Kraków, 1918). Ks. Pruszkowski do świetnych wywodów ks. Urbana dodaje dużo materiału faktycznego prostą opowieścią tego, co unci wycierpieli od Rosjan i jak patrzyli i patrzą na to, co ich odrywa od wiary ojców, od ich przeszłości i tradycji wiekowej, wypielegnowanej na polskiej ziemi, w łączności z Kościołem katolickim w Polsce

Ks. Cz. S.

Od Redakcji i Administracji.

Ze względu na stosunki anormalne, panujące w przemyśle, a stąd i podwyższenie ceny za druk naszych „Wiadomości“ już po wydrukowaniu zeszłego numeru, zmuszeni jesteśmy, po ścisłym obliczeniu kosztów, podnieść cenę roczną prenumeraty „Wiadomości“ na 60 Mk.; koszt zaś pojedynczego numeru określić na 6 Mk.

Ponieważ opłata za prenumeratę zeszłoroczną nie została jeszcze przez wszystkich Szanownych Prenumeratorów uregulowaną, przeto, po przygotowaniu szczegółowego wykazu, w stosunku 58 Marek za jeden rocznik, zwrócimy się, za pośrednictwem W.W.J.J.Ks.Ks. Dziekanów z prośbą o rychłe uregulowanie zaległości.

Prenumeratę zaś za rok bieżący prosimy nadsyłać zgóry pod adresem: Janów Podlaski, Ks. M. Stefanowski, gdyż już obecnie wydawnictwo prowadzimy na kredyt.

ERRATA.

Str.	wiersz	10	od góry	zamiast	grzechu	czytaj	grzechu.
"	54	"	31	"	"	"	poświęcającej
"	54	"	31	"	"	"	odpuszczenie
"	55	"	13	"	"	"	juxta
"	55	"	33	"	"	"	synoptyczna
"	56	"	32	"	"	"	Falsae
"	57	"	5	"	"	"	promulgatio
"	57	"	22	"	"	"	circa
"	57	"	31	"	"	"	haereticis
"	57	"	39	"	"	"	caritate
"	58	"	12	"	"	"	Divisio
"	58	"	29	"	"	"	ecclesiastica
"	59	"	3	"	"	"	Pacjan
"	59	"	12	"	"	"	liturgji
"	59	"	25	"	"	"	omnino
"	59	"	26	"	"	"	conscriptam
"	59	"	44	"	"	"	annis
"	59	"	48	"	"	"	Homiletica
"	60	"	6	"	"	"	opusculo
"	60	"	6	"	"	"	Juris
"	60	"	7	"	"	"	mutatur
"	60	"	48	"	"	"	debitae

Druk ukończono 9 lutego 1920 r.

Redaktor i Wydawca Ks. Julian Ryster.

Drukarnia Wydziału Powiatowego przy Sejmiku Powiatowym w Łukowie.